

1654

ใบรับรองปัญหาพิเศษปริญญาตรี

ภาควิชาพืชสวน

เรื่อง

ผลของวัสดุปลูกและเชื้อรา *Chaetomium cupreum* Ames.

ต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของคะน้า

โดย

นางสาวจิราพร อิศริยธรรมพร

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

(ผศ.ดร. วิษิตน์ ภูวิวัฒน์)

อาจารย์ที่ปรึกษา

(รศ.ดร. เกษม สร้อยทอง)

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

ภาควิชารับรองแล้ว

(ผศ.ดร. สมชาย กล้าหาญ)

หัวหน้าภาควิชาพืชสวน

วันที่ 3 เดือน พค. พ.ศ. 40

รพ.

14957

A533 w

2539

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นสำหรับการใช้งาน 21 ต.ค. 2541 นั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ราชภัฏหอสมุดกลาง พระจอมเกล้าลาดกระบัง

ปัญหาพิเศษ

เรื่อง

ผลของวัสดุปลูกและเชื้อรา *CHAETOMIUM CUPREUM* AMES. ต่อการเจริญเติบโต
และผลผลิตของคะน้า

THE EFFECTS OF SOIL MIXES AND *CHAETOMIUM CUPREUM* AMES. ON
GROWTH AND YIELD OF CHINESE KALE (*BRASSICA ALBOGLABA* BAILEY)

โดย

นางสาวจิราพร อิศริยธรรมพร

อาจารย์ปรึกษา

ผศ.ดร. วิรัตน์ ภูวิวัฒน์ และ รศ.ดร. เกษม สร้อยทอง

เสนอ

ภาควิชาพืชสวน

คณะเทคโนโลยีการเกษตร

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า

เจ้าคุณทหารลาดกระบัง กรุงเทพฯ

เลขหมู่.....

เลขทะเบียน..... 98370

วัน,เดือน,ปี..... 11 JUN 2009

เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (เกษตรศาสตร์)

พุทธศักราช 2539

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เรื่อง ผลของวัสดุปลูกและเชื้อรา *CHAETOMIUM CUPREUM* AMES. ต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของคะน้า
THE EFFECTS OF SOIL MIXES AND *CHAETOMIUM CUPREUM* AMES. ON GROWTH AND YIELD OF CHINESE KALE (*BRASSICA ALBOGLABA* BAILEY)

โดย นางสาวจิราพร อีสริยธรรมพร
ภาควิชา พืชสวน
คณะ เทคโนโลยีการเกษตร
อาจารย์ที่ปรึกษา ผศ.ดร. วิรัตน์ ภูวิวัฒน์ และ รศ.ดร. เกษม ทรัพย์ทอง

บทคัดย่อ

การศึกษาผลของวัสดุปลูกและเชื้อรา *Chaetomium cupreum* Ames. ต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของคะน้า โดยการนำเชื้อรา *Ch. cupreum* ที่เลี้ยงในอาหาร PDA คลุกลงในวัสดุปลูกที่มีส่วนผสมของปุ๋ยอินทรีย์คอกหมักและทรายในอัตราส่วน 1:1 1:2 1:3 1:4 และ 1:5 โดยปริมาตร เปรียบเทียบกับการปลูกในวัสดุปลูกไม่คลุกเชื้อ โดยใช้แผนการทดลองแบบ 2 x 5 Factorial in Randomized Complete Block Design จำนวน 4 ซ้ำ ซึ่งผลการทดลองพบว่า อัตราส่วนผสมของวัสดุปลูกมีผลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของคะน้า ทั้งในด้านความสูงของลำต้น น้ำหนักสด และน้ำหนักแห้งอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ โดยวัสดุปลูกในอัตราส่วน 1:1 จะให้ผลดีที่สุดต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของคะน้า ในขณะที่วัสดุปลูกในอัตราส่วน 1:4 และ 1:5 จะให้ผลต่ำกว่ามาก นอกจากนี้ยังพบว่าปฏิสัมพันธ์ร่วมระหว่างวัสดุปลูกและการใช้เชื้อรา *Ch. cupreum* มีผลต่อความสูงของคะน้าอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ สำหรับการใส่เชื้อรา *Ch. cupreum* เพียงอย่างเดียว ไม่พบว่ามียผลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของคะน้า

Abstract

The effects of soil mixes and *Chaetomium cupreum* Ames. on growth and yield of Chinese kale (*Brassica alboglabra*) was studied by using 2 x 5 Factorial in Randomized Complete Block Design 4 replications. Five ratio of organic fertilizer “ Bangkok” : sand were tested as follows : 1:1 , 1:2 , 1:3 , 1:4 and 1:5 v/v and incorporation with or without *Ch. cupreum* . Results showed that the ratio of soil mixes had statistically differ in the effect of growth and yield of Chinese kale , particularly in stem height , fresh weight and dry weight. The ratio of 1:1 was the most effective for the growth and yield whereas the ratio of 1:4 and 1:5 gave the lowest growth and yield. Significant interaction between the ratio of soil mixes and the use of *Ch. cupreum* was only observed in the stem height. On the other hand, The effect of *Ch. cupreum* on growth and yield of Chinese kale was not significantly different.

คำนิยม

ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณ ผศ.ดร. วิรัตน์ ภูวิวัฒน์ และ รศ.ดร. เกษม สร้อยทองอาจารย์ที่ปรึกษาปัญหาพิเศษที่กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ตั้งแต่เริ่มแรกจนสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพิศมัย เรืองบุปผา เจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการเห็ดรา วิทยา ตึกเห็ดราวิทยา รวมทั้งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุก ๆ ท่าน ที่ให้ความสะดวกและความกรุณาในการใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ

นอกจากนี้ข้าพเจ้าขอกราบของพระคุณ บิดา มารดา และทุกคนในครอบครัวที่เป็นกำลังใจและให้ทุนทรัพย์ในการทำปัญหาพิเศษครั้งนี้ รวมทั้งขอขอบคุณรุ่นพี่ เพื่อน ๆ และน้อง ๆ ที่ให้คำแนะนำ ความช่วยเหลือ ความหวังใจ และเป็นกำลังใจให้ข้าพเจ้าตลอดมา

สุดท้ายนี้ข้าพเจ้าขอขอบคุณ ภาควิชาพืชสวน คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ซึ่งเป็นสถานศึกษาและมีส่วนช่วยให้ปัญหาพิเศษนี้สำเร็จไปได้ด้วยดี

จิราพร อิศริยธรรมพร

เมษายน 2540

(ก)
สารบัญ

เรื่อง	หน้า
สารบัญตาราง	(๗)
สารบัญภาพ	(ค)
สารบัญตารางภาคผนวก	(ง)
คำนำ	1
การตรวจเอกสาร	3
อุปกรณ์และวิธีการ	7
ผลและวิจารณ์ผลการทดลอง	9
สรุปผลการทดลอง	33
เอกสารอ้างอิง	34
ภาคผนวก	37

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนของความสูงลำต้นคะน้ำที่อายุ 31 วัน หลังการปลูก	15
2. ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนของความสูงลำต้นคะน้ำที่อายุ 38 วัน หลังการปลูก	15
3. ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนของความสูงลำต้นคะน้ำที่อายุ 45 วัน หลังการปลูก	16
4. ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนของความสูงลำต้นคะน้ำที่อายุ 52 วัน หลังการปลูก	16
5. เปรียบเทียบความสูงลำต้นคะน้ำที่อายุ 31 วันหลังการปลูก	18
6. เปรียบเทียบความสูงลำต้นคะน้ำที่อายุ 38 วันหลังการปลูก	18
7. เปรียบเทียบความสูงลำต้นคะน้ำที่อายุ 45 วันหลังการปลูก	19
8. เปรียบเทียบความสูงลำต้นคะน้ำที่อายุ 52 วันหลังการปลูก	19
9. ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนของความยาวรากคะน้ำที่อายุ 52 วันหลังการปลูก	22
10. เปรียบเทียบความยาวรากต้นคะน้ำที่อายุ 52 วันหลังการปลูก	22
11. ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนของน้ำหนักสดรวมต้นคะน้ำที่อายุ 52 วันหลัง การปลูก	24
12. เปรียบเทียบน้ำหนักสดรวมของต้นคะน้ำที่อายุ 52 วันหลังการปลูก	24
13. ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนของน้ำหนักแห้งรวมต้นคะน้ำที่อายุ 52 วันหลัง การปลูก	26
14. เปรียบเทียบน้ำหนักแห้งรวมของต้นคะน้ำที่อายุ 52 วันหลังการปลูก	26
15. ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนของน้ำหนักแห้งเฉพาะส่วนของลำต้นคะน้ำที่ ที่อายุ 52 หลังการปลูก	28
16. เปรียบเทียบน้ำหนักแห้งเฉพาะส่วนของลำต้นคะน้ำที่อายุ 52 วันหลังการปลูก	28
17. ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนของน้ำหนักแห้งเฉพาะส่วนรากต้นคะน้ำ ที่อายุ 52 วันหลัง การปลูก	31
18. เปรียบเทียบน้ำหนักแห้งเฉพาะส่วนรากต้นคะน้ำที่อายุ 52 วันหลังการปลูก	31

(ค)

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1. ลักษณะของเชื้อรา <i>Chaetomium cupreum</i> Ames. บนอาหาร PDA ที่อายุ 4 สัปดาห์	10
2. ลักษณะของเชื้อรา <i>Chaetomium cupreum</i> Ames.	11
3. ต้นค่น้ำระยะเก็บเกี่ยวในแปลงทดลอง (อายุ 52 วัน)	12
4. เปรียบเทียบต้นค่น้ำในระยะเก็บเกี่ยวที่อายุ 52 วัน	13
5. เปรียบเทียบความสูงของค่น้ำตั้งแต่อายุ 31 วันถึง 52 วันหลังการปลูก	14
6. เปรียบเทียบความสูงลำต้นค่น้ำระยะเก็บเกี่ยวที่อายุ 52 วันหลังการปลูก	20
7. ต้นค่น้ำที่มีอายุ 52 วันหลังการปลูก	21
8. เปรียบเทียบความยาวรากต้นค่น้ำระยะเก็บเกี่ยวที่อายุ 52 วันหลังการปลูก	23
9. เปรียบเทียบน้ำหนักสดรวมต้นค่น้ำระยะเก็บเกี่ยวที่อายุ 52 วันหลังการปลูก	25
10. เปรียบเทียบน้ำหนักแห้งรวมต้นค่น้ำระยะเก็บเกี่ยวที่อายุ 52 วันหลังการปลูก	27
11. เปรียบเทียบน้ำหนักแห้งเฉพาะส่วนลำต้นค่น้ำระยะเก็บเกี่ยวที่อายุ 52 วันหลังการปลูก	30
12. เปรียบเทียบน้ำหนักแห้งเฉพาะส่วนรากต้นค่น้ำระยะเก็บเกี่ยวที่อายุ 52 วันหลังการปลูก	32

สารบัญภาคผนวก

ตารางภาพผนวกที่	หน้า
1. เปรอร์เซ็นต์การงอกของต้นคะน้ำเมื่ออายุ 52 วันหลังการปลูก	37
2. ความสูงลำต้นคะน้ำเมื่ออายุ 31 วันหลังการปลูก	37
3. ความสูงลำต้นคะน้ำเมื่ออายุ 38 วันหลังการปลูก	38
4. ความสูงลำต้นคะน้ำเมื่ออายุ 45 วันหลังการปลูก	38
5. ความสูงลำต้นคะน้ำเมื่ออายุ 52 วันหลังการปลูก	39
6. เปรียบเทียบความสูงของลำต้นคะน้ำในแต่ละช่วงของการทดลอง	39
7. ความยาวรากต้นคะน้ำเมื่ออายุ 52 วันหลังการปลูก	40
8. เปรียบเทียบความยาวรากเมื่อเก็บเกี่ยวที่อายุ 52 วันหลังการปลูก	40
9. น้ำหนักสดรวมของต้นคะน้ำเมื่ออายุ 52 วันหลังการปลูก	41
10. เปรียบเทียบน้ำหนักสดรวมของต้นคะน้ำเมื่อเก็บเกี่ยวที่อายุ 52 วันหลังการปลูก	41
11. น้ำหนักแห้งรวมของต้นคะน้ำเมื่ออายุ 52 วันหลังการปลูก	42
12. น้ำหนักแห้งเฉพาะส่วนของลำต้นคะน้ำเมื่ออายุ 52 วันหลังการปลูก	42
13. น้ำหนักแห้งเฉพาะส่วนรากของต้นคะน้ำเมื่ออายุ 52 วันหลังการปลูก	43
14. เปรียบเทียบน้ำแห้งรวม น้ำหนักแห้งเฉพาะส่วนของลำต้น น้ำหนักแห้งเฉพาะส่วนรากของต้นคะน้ำที่อายุ 52 วันหลังการปลูก	43
15. ค่า pH ของวัสดุปลูกในแต่ละระยะของการทดลอง	44

คำนำ

คะน้าเป็นผักที่รู้จักและนิยมใช้บริโภคกันอย่างกว้างขวาง โดยปลูกเพื่อบริโภค ส่วนของใบและลำต้น สามารถปลูกได้ตลอดทั้งปี ปกติเป็นพืชอายุ 2 ปี แต่นิยมปลูกเป็น พืชฤดูเดียว

ปัจจุบันมีการนำเชื้อจุลินทรีย์มาใช้ในทางการเกษตรโดยส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ เพื่อควบคุมเชื้อที่เป็นสาเหตุของโรคพืช ซึ่งได้รับความนิยมและยอมรับกันอย่างกว้างขวาง แม้ว่าจะใช้เวลาในการให้ผลที่ช้า แต่ก็ไม่มีผลข้างเคียงในระยะยาว จึงเป็นที่นิยมในการนำมาใช้ร่วมกับวิธีการควบคุมโรคพืชวิธีอื่น (เกษม , 2532 , Lifshitz *et al.* , 1986 ; Mihuta-Grimm and Rowe, 1986) เชื้อจุลินทรีย์ที่นิยมนำมาใช้ในการควบคุมโรคพืชที่เป็นที่รู้จักกันก็คือ เชื้อรา *Trichoderma spp.* และ เชื้อรา *Chaetomium spp.* ซึ่งมีผู้ทำการศึกษาและวิจัยจำนวนมาก ยกตัวอย่างเช่น การใช้เชื้อรา *Trichoderma harzianum* ในการควบคุมโรคที่เกิดจากเชื้อสาเหตุ *Rhizoctonia solani* ที่เป็นสาเหตุของโรค damping - off ของแระดิช และควบคุมโรค damping - off ที่เกิดจากเชื้อสาเหตุ *Pythium spp.* ของถั่ว (pea) เป็นต้น (Lifshitz *et al.* , 1986 ; Mihuta-Grimm and Rowe, 1986) สำหรับเชื้อรา *Chaetomium spp.* มีรายงานว่า *Chaetomium cupreum* Ames. สามารถควบคุมโรคในข้าว อันมีเชื้อสาเหตุมาจากเชื้อรา *Pyricularia oryzae* , *Curvularia lunata* , *Drechslera oryzae* , *Fusarium moniliforme* , *Rhizoctonia oryzae* และ *Rhizoctonia solani* (เกษม , 2532) และเชื้อรา *Chaetomium gracile* สามารถควบคุมโรคเหี่ยวของมะเขือเทศซึ่งมีสาเหตุมาจากเชื้อรา *Fusarium oxysporum f.sp. lycopersici* (เกษม , 2533 ข) นอกจากนี้จะสามารถควบคุมโรคพืชได้แล้วยังพบว่าเชื้อรา *Trichoderma spp.* สามารถส่งเสริมการเจริญเติบโตของพืชต่าง ๆ ได้โดย มีรายงานว่าสามารถใช้ส่งเสริมการเพิ่มจำนวนดอกและตาออก ร่วงการออกดอก ส่งเสริมให้น้ำหนักสดและน้ำหนักแห้งของต้นและรากเพิ่มขึ้น และทำให้กิ่งปักชำออกรากได้ง่ายและรวดเร็วขึ้นในพืชชนิดต่าง ๆ เช่น อลิสซิม , คาร์เนชั่น , เบญจมาศ , ดาวเรือง , เวอร์บีนา , แพงพวย , แพร่เชียงไฮ้ , พิทูเนีย , ลิ้นมังกร , ฟักกาดหอม , แตงกวา , มะเขือยาว , ถั่วต่าง ๆ , พริกไทย , แระดิช , ยาสูบ และมะเขือเทศ (Chang *et al.* , 1986 ; Paulitz *et al.* , 1986 ; Windham *et al.* , 1986 ; Ousley *et al.* , 1994a,b ; MacKenzie *et al.* , 1995) ใน ส่วนของเชื้อรา *Chaetomium spp.* แม้ว่าจะไม่มีรายงานโดยตรงในด้านการส่งเสริมการเจริญเติบโตของพืช แต่จากการนำมาใช้ในการควบคุมโรคพืชโดยชีววิธี พบว่ามีผลทำให้

พืชเหล่านั้นเจริญเติบโตและให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น ยกตัวอย่างเช่นการใช้เชื้อ *Chaetomium* เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

cupreum Ames. ควบคุมโรคเหี่ยวของมะเขือเทศ ที่มีเชื้อสาเหตุมาจากเชื้อรา *Pseudomonas solanacearum* และควบคุมโรคโคนเน่าของมะเขือเทศ ที่มีเชื้อสาเหตุมาจากเชื้อรา *Sclerotium rolfsii* พบว่ามีผลทำให้ดินมะเขือเทศเจริญเติบโต และได้ผลผลิตเพิ่มขึ้น (เกษม , 2534 ก,ข) ซึ่งอาจเกิดจากการที่ *Chaetomium spp.* สามารถสร้างสาร Ergosterol ซึ่งสารดังกล่าวสามารถจะช่วยเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน โดยเป็นตัวกระตุ้นให้อินทรีย์วัตถุในดินกลายเป็นฮิวมัสเร็วขึ้น (เกษม และคณะ , 2539) ทำให้พืชสามารถดูดซึมแร่ธาตุอาหารได้มากขึ้น ทำให้การเจริญเติบโตของพืชเพิ่มมากขึ้นได้ ดังนั้นเชื้อรา *Chaetomium spp.* จึงมีแนวโน้มที่จะนำสามารถมาใช้ในการส่งเสริมการเจริญเติบโตของพืชต่าง ๆ ได้โดยไม่เกี่ยวข้องกับการควบคุมโรคพืช

การทดลองนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาผลของวัสดุปลูกและเชื้อรา *Chaetomium cupreum* ต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของต้นกะน้าเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาและพัฒนาการใช้เชื้อราดังกล่าวในการส่งเสริมการเจริญเติบโตของพืชอื่น ๆ ต่อไป

การตรวจเอกสาร

คะน้าเป็นพืชผักใน Class Angiospermae, Sub-Class Dicotyledonae, Order Cruciferales, Family Cruciferae ชื่อวิทยาศาสตร์ *Brassica alboglabra* Bailey ชื่อสามัญ Chinese kale (อุดม , 2529 สมภพ , 2537) คะน้าเป็นผักที่เรานิยมปลูกเพื่อนำมาบริโภค ในส่วนของใบและลำต้น มีถิ่นกำเนิดในเอเชียไมเนอร์และเป็นที่ยอมรับนำมาปลูกและบริโภค ในประเทศต่าง ๆ แถบเอเชีย เช่น ฮองกง ใต้หวัน จีน มาเลเซีย และไทย เป็นต้น ลักษณะโดยทั่ว ๆ ไป เป็นผัก 2 ปี (biennial) แต่ปลูกเป็นผักอายุปีเดียว (annual) (อุดม , 2529) ลักษณะประจำพันธุ์ของคะน้า คือ มีลำต้นอวบใหญ่ ก้านเล็ก ใบกลมหนา กรอบ ระบบรากเป็นระบบรากแก้ว ทนทานต่อสภาพดินฟ้าอากาศได้ดี โดยเฉพาะในสภาพดินที่เป็นกรด พันธุ์ที่นิยมปลูกมีอยู่ 2 ประเภทคือ คะน้าใบ มีลักษณะต้นอวบใหญ่ ก้านเล็ก ใบกลมหนา กรอบ ทนทานต่อสภาพดินฟ้าอากาศได้ และคะน้ายอดหรือคะน้าก้าน ซึ่งมีลักษณะต้นอวบใหญ่ มีดอกสีขาว ใบแหลม ก้านใหญ่ มีรสอร่อย มีความต้านทานต่อโรคต่อความร้อนและความชื้นได้ดี (กองบรรณาธิการนิตยสารฐานเกษตรกรรม, 2531) คะน้าสามารถปลูกได้ตลอดปี ช่วงเวลาที่เหมาะสมต่อการปลูกคะน้าได้ดีที่สุดคือ ระยะเวลาตั้งแต่เดือนตุลาคม-เมษายน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระหว่างเดือนพฤศจิกายน-มกราคม อายุตั้งแต่ปลูกจนถึงเก็บเกี่ยวประมาณ 45-55 วัน มีขนาดต้นสูงประมาณ 35-50 เซนติเมตร ต้องการความชื้นสูงสม่ำเสมอตลอดระยะเวลาการเจริญเติบโต ต้องการดินที่มีความอุดมสมบูรณ์สูงความเป็นกรดต่ำของดินอยู่ระหว่าง 5.5-6.8 และต้องได้รับแสงแดดตลอดทั้งวัน (อรษา , 2527) ช่วงอุณหภูมิที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของคะน้าอยู่ในช่วง 20-25 องศาเซลเซียส (เมืองทองและสุธีรัตน์, 2532)

ปัจจุบันมีการนำจุลินทรีย์ชนิดต่าง ๆ มาใช้ในทางการเกษตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้จุลินทรีย์ในการควบคุมโรคพืชและได้รับความนิยมน้อยกว่าแพร่หลายทั้งภายในและต่างประเทศ เชื้อรา *Trichoderma spp.* เป็นจุลินทรีย์ชนิดหนึ่งที่ยอมรับนำมาใช้ในการควบคุมโรคพืชโดยชีววิธี ซึ่งสามารถควบคุมโรคพืชต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพตัวอย่างเช่นเชื้อรา *Trichoderma harzianum* สามารถที่จะควบคุมโรคที่เกิดจากเชื้อสาเหตุ *Rhizoctonia solani* ที่เป็นสาเหตุของโรค damping - off ของแครอท และยังสามารถควบคุมโรค damping - off ที่เกิดจากเชื้อสาเหตุ *Pythium spp.* ของถั่ว (pea) ได้ เป็นต้น (Lifshitz et al. , 1986 ; Mihuta-Grimm and Rowe, 1986) นอกจากนี้เชื้อรา *Trichoderma spp.* แล้วยังมีการนำเชื้อรา *Chaetomium spp.* มาใช้ในการควบคุมโรคพืชโดยชีววิธี ซึ่งในประเทศไทยได้มีการสำรวจเชื้อรา *Chaetomium spp.* ในดินประเทศไทย (Soyong, 1991)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

และนำมาทดสอบคุณสมบัติในการใช้ เป็นตัวควบคุมโรคพืชโดยชีววิธี ซึ่งมีรายงานว่าเชื้อรา *Chaetomium cupreum* Ames. สามารถยับยั้งการเจริญเติบโตของเชื้อรา *Pyricularia oryzae* , *Curvularia lunata* , *Drechslera oryzae* , *Fusarium moniliforme* , *Rhizoctonia oryzae* และ *R. solani* อันเป็นสาเหตุของโรคในข้าวได้ (เกษม, 2532) นอกจากนี้เชื้อรา *Chaetomium cupreum* Ames. ยังสามารถควบคุมโรคโคนเน่าของข้าวโพดหวานที่เกิดจากเชื้อรา *Sclerotium rolfsii* ได้ด้วย (เกษม , 2533 ก) สำหรับเชื้อรา *Chaetomium gracile* พบว่ามีประสิทธิภาพในการยับยั้งเชื้อราสาเหตุโรคเหี่ยวมะเขือเทศ *Fusarium oxysporum* f. sp. *lycopersici* (เกษม , 2533 ข) และยังพบว่าโรคเหี่ยวของมะเขือเทศที่เกิดจาก *Pseudomonas solanacearum* สามารถควบคุมได้โดยใช้เชื้อรา *Chaetomium cupreum* Ames. (เกษม , 2534 ก) ส่วนในต่างประเทศมีรายงานว่า *Chaetomium globosum* สามารถควบคุมโรคต้นไหม้ของข้าวโอ๊ตที่เกิดจากเชื้อรา *Helminthosporium victoriae* ได้ (Tveit and Moore , 1954) และยังพบว่าสามารถควบคุมโรค seedling blight ของต้นข้าวโพดที่เกิดจากเชื้อรา *Fusarium roseum* ได้อีกด้วย (Kommedahl and Mex , 1975)

นอกจากการนำจุลินทรีย์มาใช้ในการควบคุมโรคพืชดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ยังได้มีการศึกษาและพบว่าเชื้อรา *Trichoderma spp.* สามารถส่งเสริมการเจริญเติบโตของพืช เพิ่มผลผลิตของไม้ดอกและพืชผลต่าง ๆ ได้ โดยไม่เกี่ยวข้องกับการควบคุมโรคพืช เช่น มีผลทำให้จำนวนตาดอกเพิ่มขึ้น เพิ่มความสูงของลำต้น เร่งการออกดอก ส่งเสริมให้ผลผลิตของดอกเพิ่มขึ้นและน้ำหนักของต้นและรากเพิ่มมากขึ้น โดยได้มีการศึกษากับพืชหลายชนิดเช่น อกิซิม (*Berteroa incana*) คาร์เนชัน (*Dianthus caryophyllus*) เบญจมาศ (*Dendranthema grandiflora*) ดาวเรือง (*Tagetes sp.*) แพงพวย (*Vinca sp.*) แพร่เขียงไธ (*Portulaca sp.*) พิทูเนีย (*Petunia X hybrida*) ลินมังกร (*Antirrhinum majus*) ผักกาดหอม (*Latuca sativus L.*) แตงกวา (*Cucumis sativus*) มะเขือยาว (*Solanum melongena*) ถั่ว (*Pisum sativum*) พริกไทย (*Piper nigrum*) แรดิช (*Raphanus sativus*) ยาสูบ (*Nicotiana sp.*) และมะเขือเทศ (*Lycopersicon esculentum*) (Chang et al., 1986 : Paulitz et al., 1986 ; Ousley et al., 1994 a,b) นอกจากนี้ยังพบว่า *Trichoderma harzianum* สามารถส่งเสริมการออกราก และการเจริญเติบโตของรากกิ่งตัดชำเบญจมาศ (*Dendranthema grandiflora*) มีผลทำให้น้ำหนักสด และน้ำหนักแห้งของรากเพิ่มขึ้น (MacKenzie et al. , 1995)และเชื้อดังกล่าวยังเพิ่มการเจริญเติบโตของแรดิช มีผลทำให้น้ำหนักแห้งเพิ่มขึ้นภายหลังการปลูก 6 สัปดาห์ ทั้งยังทำให้ดินที่ใช้ในการปลูกมีความละเอียดมากขึ้น (Baker et al. , 1984) แต่ทั้งนี้การจะนำเชื้อจุลินทรีย์มาใช้ในการส่งเสริม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การเจริญเติบโตของพืชก็ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ได้แก่การเลือกใช้เชื้อจุลินทรีย์ที่เหมาะสมกับชนิดของพืช เช่น เมื่อใส่เชื้อ *Trichoderma spp.* ในการปลูกพริกไทย มะเขือเทศ และแตงกวา จะมีผลทำให้น้ำหนักแห้งเพิ่มขึ้น แต่เมื่อใส่เชื้อในการปลูกถั่ว (bean) และแรดิช (radish) พบว่าน้ำหนักแห้งไม่เพิ่ม การเลือกรูปแบบของเชื้อก็มีอิทธิพลต่อการกระตุ้นการเจริญเติบโต ตัวอย่างเช่น เมื่อใส่ *Trichoderma spp.* ในรูปผสมระหว่างพืชรำข้าว พบว่าน้ำหนักแห้งของต้นแรดิชจะมากกว่าต้นที่ใส่เชื้อ *Trichoderma spp.* ในรูปของสารแขวนลอย นอกจากนั้นยังขึ้นอยู่กับสายพันธุ์ สภาพแวดล้อมขณะทำการศึกษา และความเข้มข้นของเชื้อที่นำมาทำการศึกษเป็นต้น (Ousley *et al.* , 1994 b)

ส่วนเชื้อรา *Chaetomium spp.* แม้ในปัจจุบันจะยังไม่มียารานการนำมาใช้ในการส่งเสริมการเจริญเติบโตของพืชเช่นเดียวกับเชื้อรา *Trichoderma spp.* แต่ก็มีข้อมูลที่แสดงแนวโน้มชี้ว่าในการที่จะนำเชื้อ *Chaetomium spp.* มาใช้ในการส่งเสริมการเจริญเติบโตของพืชโดยไม่เกี่ยวข้องกับการควบคุมโรคพืช ตัวอย่างเช่น เมื่อนำเชื้อรา *Chaetomium cupreum* Ames. มาใช้ในการควบคุมโรคเหี่ยวของมะเขือเทศที่เกิดจากเชื้อ *Pseudomonas solanacearum* และโรคโคนเน่าที่เกิดจากเชื้อรา *Sclerotium rolfsii* พบว่านอกจากเชื้อราชนิดนี้จะควบคุมโรคได้แล้ว ยังมีส่วนทำให้ต้นมะเขือเทศเจริญเติบโต และให้ผลผลิตดีกว่าต้นเปรียบเทียบ และให้ผลผลิตใกล้เคียงกับการใช้สารเคมี (เกษม , 2523 ก,ข) หรือการใช้เชื้อรา *Chaetomium globosum* ควบคุมโรคไหม้ของข้าวซึ่งเกิดจากเชื้อรา *Pyricularia oryzae* เชื้อรา *Chaetomium globosum* สามารถควบคุมป้องกันการติดเชื้อโรคพืชดังกล่าวได้ดีและยังพบว่าต้นกล้ามีการเจริญเติบโตทั้งทางด้านความสูงและการเจริญของระบบรากดีขึ้น รวมทั้งมีน้ำหนักสดของต้นเพิ่มมากขึ้นอีกด้วย (เกษม , 2535) และในปีต่อมาก็มีรายงานว่าจากการทดสอบคุณสมบัติของรา *Chaetomium globosum* ซึ่งเลี้ยงบนอาหารเลี้ยงเชื้อเพื่อใช้ในการต่อต้านเชื้อรา *Curvularia lunata* ซึ่งเป็นเชื้อสาเหตุของโรคใบจุดของข้าวโพดหวาน พบว่า *Ch. globosum* สามารถควบคุมเชื้อราสาเหตุของโรคได้ และทำให้ผลผลิตของข้าวโพดที่ปลูกเชื้อมีน้ำหนักสดต่อต้น น้ำหนักราก ความยาวราก และความสูงของต้นดีกว่าต้นเปรียบเทียบ (เกษม , 2536) นอกจากนั้นเกษม และคณะ (2539) ยังพบว่า *Chaetomium globosum* และ *Chaetomium cupreum* สามารถสร้างสาร Ergosterol ซึ่งสารดังกล่าวนี้จะช่วยเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน โดยเป็นตัวกระตุ้นให้อินทรีย์วัตถุในดินกลายเป็นฮิวมัสเร็วขึ้น ข้อมูลนี้เป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่าการนำเอาเชื้อ *Chaetomium spp.* มาใช้ในการส่งเสริมการเจริญเติบโตของพืชมีความเป็นไปได้ สำหรับรายงานในต่างประเทศการใช้เชื้อรา *Chaetomium spp.* ในการควบคุมโรคพืช พบว่ามีแนวโน้มในการส่งเสริมการเจริญเติบโตของพืชต่างๆเช่นเดียวกัน โดยมีรายงานว่าเชื้อรา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Chaetomium globosum สามารถควบคุมโรคต้นกล้าไหม้ของข้าวโอ๊ตที่เกิดจากเชื้อรา *Helminthosporium victoriae* ได้ และมีแนวโน้มว่าการใช้ *Ch.globosum* ในสายพันธุ์ A, B และ C นั้นอาจจะมีผลส่งเสริมการงอกของเมล็ดข้าวโอ๊ต และเพิ่มปริมาณต้นกล้าที่แข็งแรงมากขึ้น (Tveit and Moore, 1954) หลังจากนั้นก็มีรายงานว่า เชื้อรา *Chaetomium globosum* สามารถที่จะควบคุมโรค seedling blight ของต้นข้าวโพดที่เกิดจากเชื้อ *Fusarium roseum* ได้ทั้งในสภาพเรือนทดลองและสภาพไร่ นา และยังมีผลทำให้อัตราการเจริญเติบโตทางด้านลำต้น ความแข็งแรงของราก น้ำหนักแห้งของรากและจำนวนต้นอ่อนสูงขึ้น (Chang and Kommedahl, 1968) ต่อมาได้นำเชื้อดังกล่าวมาทดสอบพบว่าเชื้อรา *Chaetomium globosum* สามารถป้องกัน การติดเชื้อรา *Fusarium roseum* "Graminearum" ในรากของข้าวโพดทุกสายพันธุ์ภายหลังจากที่ปลูกไปได้ 9-14 วัน และจากผลการทดลองในแปลงเพาะปลูกที่มีการคลุกเมล็ดด้วยเชื้อ *Chaetomium globosum* พบว่ามีความสูงเพิ่มขึ้น (Kommedahl and Mex, 1975) สำหรับการปฏิบัติกับเมล็ดด้วยวิธีการคลุกเมล็ดของ radish และถั่วด้วย ascospores ของรา *Chaetomium globosum* สามารถป้องกันกำจัดโรคที่จะเกิดกับเมล็ดและต้นอ่อนที่เกิดจากเชื้อรา *Pythium spp.* และ *Rhizoctonia solani* ซึ่งพบว่าถั่วสามารถเจริญเติบโตได้ดี (Harman et al., 1982) ข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มของการนำเชื้อ *Chaetomium spp.* มาใช้ในการส่งเสริมการเจริญเติบโตของพืชต่าง ๆ ซึ่งมีความเป็นไปได้

อุปกรณ์และวิธีการ

1. การศึกษาลักษณะของเชื้อราที่ใช้ในการทดลอง

ทำการศึกษาลักษณะของเชื้อรา *Chaetomium cupreum* Ames. ซึ่งได้รับการอนุเคราะห์จาก รศ.ดร.เกษม สร้อยทอง โดยทำการเลี้ยงเชื้อรา *Ch.cupreum* บนอาหาร PDA จนมีอายุ 4 สัปดาห์ จากนั้นทำการสังเกตลักษณะเชื้อราบนอาหาร PDA และถ่ายรูปเชื้อรา *Ch.cupreum* จาก plate นำเชื้อรา *Ch.cupreum* มาทำสไลด์และศึกษาลักษณะของเชื้อรา *Ch.cupreum* จากกล้องจุลทรรศน์ ถ่ายภาพลักษณะและส่วนต่าง ๆ ของเชื้อรา *Ch.cupreum*

2. การศึกษาอิทธิพลของวัสดุปลูกและเชื้อรา *Chaetomium cupreum* Ames. ต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของต้นกะน้า

ทำการทดลองโดยใช้เมล็ดกะน้าปลูกในกระถางพลาสติกขนาด 12 นิ้ว จำนวน 40 กระถาง โดยใช้แผนการทดลองแบบ 2 x 5 Factorial in Randomized Complete Block Design จำนวน 4 ซ้ำโดย

ปัจจัย A คือ การใช้เชื้อรา *Chaetomium cupreum* Ames. มี 2 วิธีการดังนี้

A1 ไม่คลุมเชื้อรา *Chaetomium cupreum* Ames.

A2 คลุมเชื้อรา *Chaetomium cupreum* Ames.

ปัจจัย B คือ อัตราส่วนผสมของวัสดุปลูกระหว่างปุ๋ยอินทรีย์คทม. : ทราย มี 5 ระดับ

ปุ๋ยอินทรีย์คทม. : ทราย

B1 คือ อัตราส่วน 1 : 1 โดยปริมาตร

B2 คือ อัตราส่วน 1 : 2 โดยปริมาตร

B3 คือ อัตราส่วน 1 : 3 โดยปริมาตร

B4 คือ อัตราส่วน 1 : 4 โดยปริมาตร

B5 คือ อัตราส่วน 1 : 5 โดยปริมาตร

โดยก่อนเริ่มทำการทดลองนำวัสดุปลูกที่ผสมเรียบร้อยแล้วใส่ถุงไปอบฆ่าเชื้อในหม้อนึ่งที่ความดัน 15 PSI ทิ้งไว้ 1 วันเพื่อรอให้วัสดุปลูกเย็น นำเชื้อรา *Chaetomium cupreum* Ames. ที่เจริญเติบโตมาบดใน Blender โดยใส่น้ำลงไป 40 ml./ 1 plate แล้วนำไปคลุกกับวัสดุปลูกที่ฆ่าเชื้อแล้ว โดยคลุกเชื้อรา *Ch. cupreum* 1 plate / 1 กระถาง ทำการบ่มเชื้อโดยนำถุงพลาสติกครอบบริเวณปากกระถาง โดยบ่มไว้ 2 สัปดาห์ หลังจากนั้นนำเมล็ดกะน้ามาหว่านลงกระถาง ๆ ละ 100 เมล็ด เมื่อต้นกล้าออกและเจริญเติบโตดีแล้วจึงทำการ

ถอนให้เหลือ 7 ต้นต่อกระถาง ให้น้ำอย่างสม่ำเสมอ และไม่มีกรให้ปุ๋ยและเชื้อเพิ่ม วัด pH ของวัสดุปลูกทุกกระถางสัปดาห์ละครั้งตั้งแต่เริ่มการทดลอง ด้วย soil pH and moisture tester รุ่น DM-15 ของบริษัท Takemura Electric Works, Ltd. นอกจากนั้นทำการสังเกตลักษณะของโรคพืชและแมลงศัตรูพืชต่าง ๆ เช่น ตั๊กแตน หนอนใยผัก หนอนชอนใบ เป็นต้น ถ้าพบอาจใช้มือหยิบออก แต่ถ้าพบในจำนวนมากให้ใช้สารสกัดจากสะเดา (Thunder-A) 2 ในอัตราส่วน 30-40 cc. ต่อน้ำ 20 ลิตร ฉีดพ่นทุก 7 วัน แต่ถ้าพบว่ายังคงพบแมลงศัตรูพืชอยู่ให้ฉีดพ่นซ้ำทุก 2 วัน

การวัดผลดำเนินการเมื่อคะน้ำมีอายุหลังการปลูก 31 วัน วัดความสูงของลำต้น โดยวัดตั้งแต่โคนลำต้นถึงข้อสุดท้ายในส่วนยอดคะน้ำ ทำการวัดทุก 7 วัน และเมื่อต้นคะน้ำมีอายุ 52 วัน ทำการวัดความสูง ความยาวราก ชั่งน้ำหนักสด และนำเข้าตู้อบ (Hot air oven) ที่อุณหภูมิประมาณ 60-70 °C เป็นเวลา 4-5 วัน ทำการชั่งน้ำหนักแห้ง นำผลการทดลองที่ได้ทุกค่ามาหาค่าเฉลี่ยและนำมาวิเคราะห์ผลทางสถิติ

เวลาและสถานที่ทำการทดลอง

เวลา

เริ่มทำการทดลอง วันที่ 28 มิถุนายน 2539

สิ้นสุดการทดลอง วันที่ 1 สิงหาคม 2539

สถานที่

แปลงทดลองพืชสวน ภาควิชาพืชสวน

คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยี

พระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผลและวิจารณ์ผลการทดลอง

1. การศึกษาเชื้อราที่ใช้ในการทดลอง

ลักษณะของเชื้อรา *Chaetomium cupreum* Ames. โคลนีจะเจริญบนอาหารเลี้ยงเชื้อ PDA ในอัตรา 5 มม. ต่อวัน เชื้อบนอาหาร PDA จะมีสีแดงอมชมพู Perithecia จะเจริญเติบโตสมบูรณ์เต็มที่หลังจากเพาะได้ 7 วัน หลังจากนั้นจะกลายเป็นสีม่วงเข้มเกือบดำ (ภาพที่ 1) เนื่องจากการไหลซึมออกมาของสีเชื้อที่เป็นสีชมพูเกือบแดง ปกติของ Translucent จะกลายเป็น Opaque มีขนาด 120-140 x 120-130 ไมครอน Terminal hair มีลักษณะค่อนข้างหยาบ (ภาพที่ 2) มีลักษณะงอเป็นคลื่นหรือขด 2-3 วงของ Lateral hair (ขนด้านข้าง) คล้ายกับ Terminal hair แต่มีลักษณะแคบลงไปกว้าง 3.8 ไมครอน Asci เป็นแบบ clavate มี 8 สปอร์ ลักษณะที่เห็นไม่ค่อยชัดเจน มีขนาด 25-30 x 10-12 ไมครอน, Ascospores ประกอบด้วย 2 Apical germ pore ซึ่งมีขนาด 11x18 ไมครอน มีลักษณะเป็นรูปไข่มีสีเขียว (Olive green) (Von Arx *et al.*,1986 ; Soytong, 1991)

สามารถจัดหมวดหมู่เชื้อรา *Chaetomium cupreum* Ames. ได้ดังนี้

Class Ascomycetes

Order Chaetomiales

Family Chaetomiaceae

Genus *Chaetomium*

Specie *cupreum*

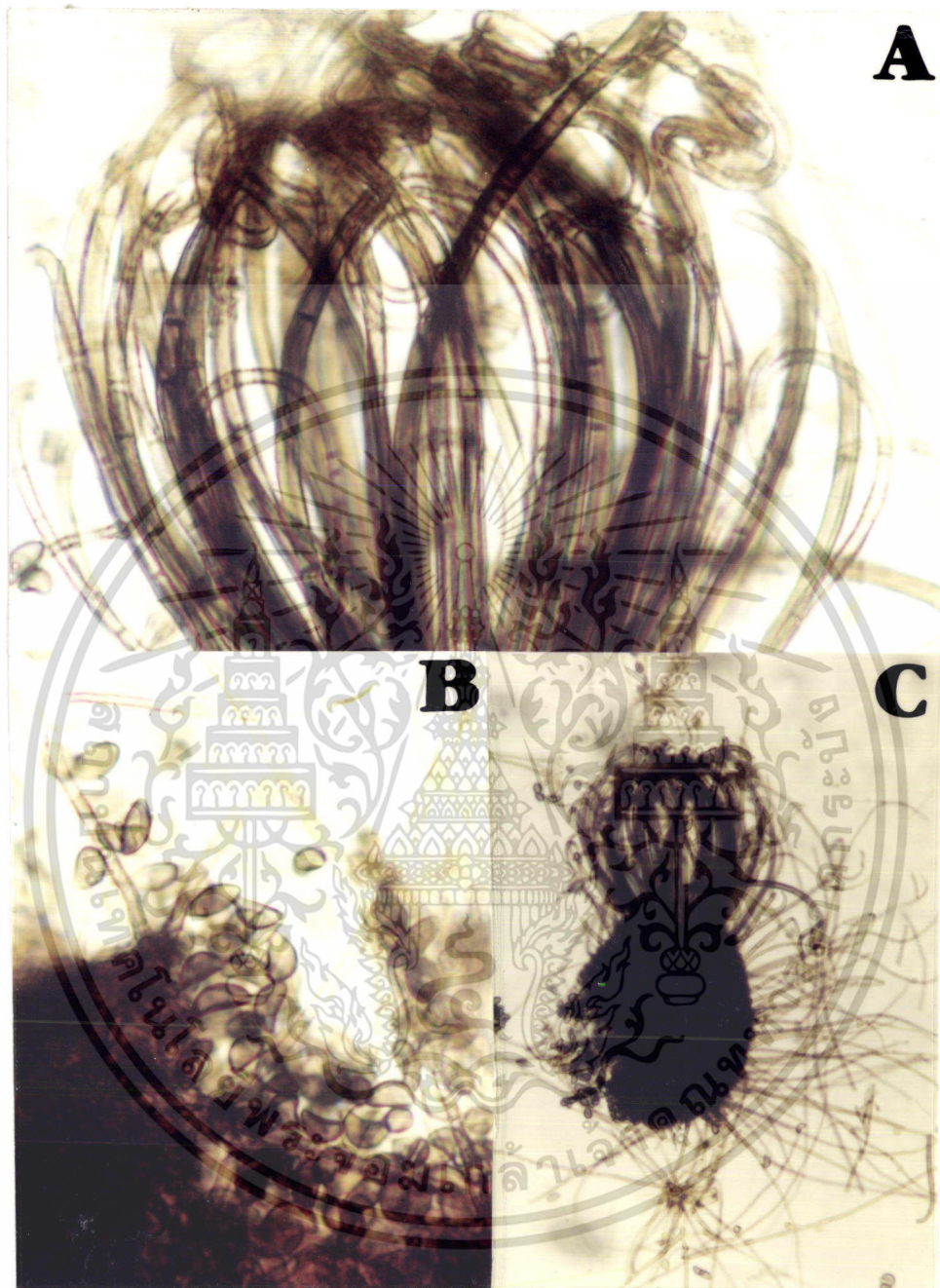
2. การศึกษาอิทธิพลของวัสดุปลูก และเชื้อรา *Chaetomium cupreum* Ames. ต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของต้นคะน้า

จากการวัดความสูงของต้นคะน้าเมื่ออายุ 31 38 45 และ 52 วันหลังการปลูกในแปลงทดลอง (ภาพที่ 3 4 และ 5) และนำค่าเฉลี่ยมาวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนของความสูงในแต่ละระยะ ปรากฏผลว่า ในส่วนของปัจจัย A คือการปลูกเชื้อรา *Chaetomium cupreum* Ames. ลงในวัสดุปลูกไม่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตในด้านความสูงของต้นคะน้าตลอดระยะเวลาที่ทำการศึกษาดทดลอง (ตารางที่ 1-4) ในขณะที่อัตราส่วนผสมของ

ภาพที่ 1 ลักษณะของเชื้อรา *Chaetomium cupreum* Ames. บนอาหาร PDA
มีอายุ 4 สัปดาห์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2 ลักษณะของเชื้อรา *Chaetomium cupreum* Ames.

A = ลักษณะของ Terminal hair มีผนังกั้น (septum) (400X)

B = Ascospore (400X)

C = Perithecium (100X)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 3 ต้นคะน้าระยะเก็บเกี่ยวในแปลงทดลอง (อายุ 52 วัน)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

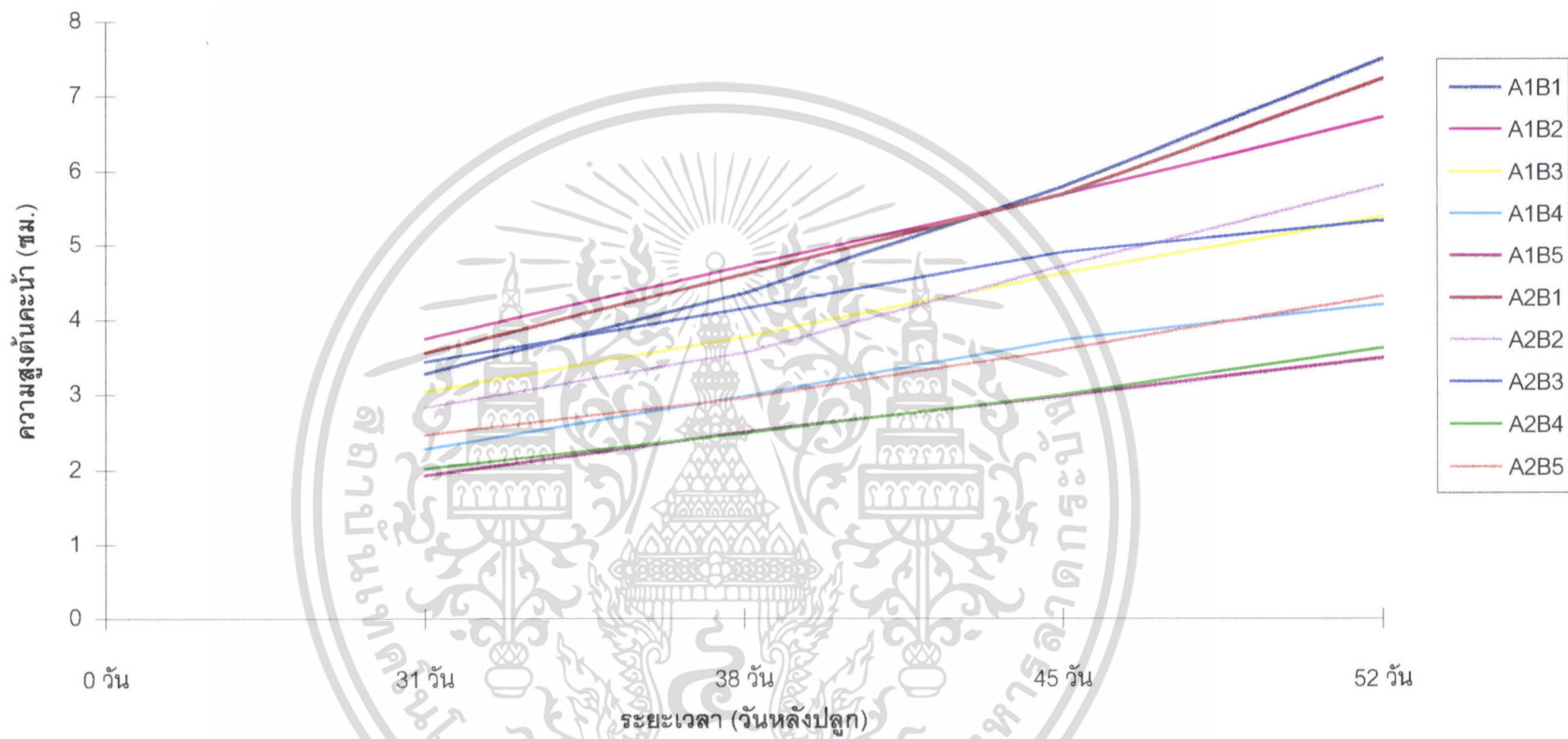

ภาพที่ 4 เปรียบเทียบต้นคะน้าในระยะเก็บเกี่ยวที่อายุ 52 วัน

A = ต้นคะน้าที่ปลูกในวัสดุไม่คลุกเชื้อในอัตราส่วนของวัสดุปลูก 5 ระดับ

B = คะน้าที่ปลูกในวัสดุคลุกเชื้อ *Chaetomium cupreum* Ames. ในอัตราส่วนของวัสดุปลูก 5 ระดับ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 5 เปรียบเทียบความสูงของต้นคน้ำตั้งแต่อายุ 31 ถึง 52 วันหลังปลูก

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนของความสูงลำต้นคะน้าที่อายุ 31 วันหลังการปลูก

SOV	df	SS	MS	F-ratio	F 0.05	F 0.01
Total	39	41.5571				
Block	3	4.7783	1.5928	1.7715 ^{ns}	2.96	4.6
Treatment	9	15.5034	1.7226	1.9159 ^{ns}	2.25	3.14
A	1	0.0005	0.0005	0.0006 ^{ns}	4.21	7.68
B	4	12.6527	3.1632	3.5182 [*]	2.73	4.11
AB	4	28.9039	7.2259	8.0368 ^{**}	2.73	4.11
Ex.Error	27	24.2754	0.8991			
Grand mean	=	2.8385	NS	=	ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ	
CV	=	33.4053%	*	=	มีความแตกต่างกันทางสถิติที่ 0.05	
			**	=	มีความแตกต่างกันทางสถิติที่ 0.01	

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนของความสูงลำต้นคะน้าที่อายุ 38 วันหลังการปลูก

SOV	df	SS	MS	F-ratio	F 0.05	F 0.01
Total	39	50.3957				
Block	3	4.0953	1.3651	1.7948 ^{ns}	2.96	4.6
Treatment	9	25.7640	2.8627	3.7637 ^{ns}	2.25	3.14
A	1	0.1311	0.1311	0.1724 ^{ns}	4.21	7.68
B	4	21.7319	5.4330	7.1430 ^{**}	2.73	4.11
AB	4	28.5327	7.1332	9.3784 ^{**}	2.73	4.11
Ex.Error	27	20.5364	0.7606			
Grand mean	=	3.5803	NS	=	ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ	
CV	=	24.3590%	**	=	มีความแตกต่างกันทางสถิติที่ 0.01	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนของความสูงลำต้นคะน้าที่อายุ 45 วัน
หลังการปลูก

SOV	df	SS	MS	F-ratio	F 0.05	F 0.01
Total	39	68.2778				
Block	3	4.4236	1.4745	1.8982 ^{ns}	2.96	4.6
Treatment	9	42.8796	4.7644	0.5294 ^{ns}	2.25	3.14
A	1	0.3044	0.3044	0.3919 ^{ns}	4.21	7.68
B	4	38.9714	9.7429	12.5424 ^{**}	2.73	4.11
AB	4	29.0020	7.2505	9.3338 ^{**}	2.73	4.11
Ex.Error	27	20.9746	0.7768			
Grand mean	=	4.4438	NS	=	ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ	
CV	=	19.8335%	**	=	มีความแตกต่างกันทางสถิติที่ 0.01	

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนของความสูงลำต้นคะน้าที่อายุ 52 วัน
หลังการปลูก

SOV	df	SS	MS	F-ratio	F 0.05	F 0.01
Total	39	104.9834				
Block	3	0.4253	0.1418	0.1111 ^{ns}	2.96	4.6
Treatment	9	70.1066	7.7896	6.1047 ^{**}	2.25	3.14
A	1	0.4847	0.4847	0.3800 ^{ns}	4.21	7.68
B	4	72.6985	18.1746	14.2434 ^{**}	2.73	4.11
AB	4	31.8002	7.9501	6.2305 ^{**}	2.73	4.11
Ex.Error	27	34.4515	1.2760			
Grand mean	=	5.3542	NS	=	ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ	
CV	=	21.0975%	**	=	มีความแตกต่างกันทางสถิติที่ 0.01	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วัสดุปลูกหรือปัจจัย B และปฏิสัมพันธ์ร่วมระหว่างปัจจัย A และ ปัจจัย B มีผลต่อการเจริญเติบโตในด้านความสูงของคะแน้อย่างมีนัยสำคัญยิ่ง โดยพบว่าคะแนที่ปลูกในวัสดุปลูกที่มีอัตราส่วนปุ๋ยอินทรีย์กทม. : ทราช 1:1 จะมีความสูงมากที่สุด รองลงมาคือคะแนที่ปลูกโดยใช้อัตราส่วน 1:2 ซึ่งจะสูงกว่าคะแนที่ปลูกโดยใช้อัตราส่วน 1:4 และ 1:5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ตารางที่ 5 - 8) ภาพที่ 6 เปรียบเทียบความสูงลำต้นคะแนที่ปลูกในแต่ละวิธีการเมื่ออายุ 52 วันหลังการปลูก

ในด้านความยาวรากหลังจากการถอน ลำราก และวัดความยาวราก เมื่ออายุ 52 วัน (ภาพที่ 7) จากการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางสถิติ พบว่าทั้งปัจจัย A และ ปัจจัย B รวมทั้งปฏิสัมพันธ์ร่วมระหว่างปัจจัยทั้งสอง ไม่มีผลต่อความยาวของรากทางสถิติ (ตารางที่ 9 และ 10) อย่างไรก็ตามมีแนวโน้มว่าการคลุกเชื้อรา *Ch. cupreum* ร่วมกับการใช้วัสดุปลูกในอัตราส่วน 1:1 1:2 และ 1:3 ส่งเสริมให้ความยาวรากเพิ่มขึ้น (ภาพที่ 8)

ในส่วนของน้ำหนักสดหลังจากทำการเก็บเกี่ยวต้นคะแนที่อายุ 52 วัน ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางสถิติ (ตารางที่ 11) พบว่าปัจจัย B หรืออัตราส่วนของวัสดุปลูกคือปุ๋ยอินทรีย์กทม. : ทราช เพียงปัจจัยเดียวที่มีผลต่อน้ำหนักสดรวมต้นของคะแน โดยต้นคะแนที่ปลูกในวัสดุปลูกซึ่งใช้ปุ๋ยอินทรีย์กทม. : ทราชอัตราส่วน 1:1 จะมีน้ำหนักสดมากที่สุด และแตกต่างจากคะแนที่ปลูกในวัสดุปลูกอัตราส่วน 1:3 1:4 และ 1:5 อย่างมีนัยสำคัญ แต่ไม่แตกต่างจากคะแนที่ปลูกในวัสดุปลูกอัตราส่วน 1:2 (ตารางที่ 12) อย่างไรก็ตามการคลุกเชื้อ *Ch.cupreum* ลงในวัสดุปลูกมีแนวโน้มที่จะช่วยเพิ่มน้ำหนักสดของต้นคะแนได้ โดยเฉพาะเมื่อใช้วัสดุปลูกในอัตราส่วน 1:1 และ 1:2 (ภาพที่ 9)

ทางด้านน้ำหนักแห้งรวมของต้นคะแนหลังจากทำการอบแล้ว ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางสถิติพบว่า มีเพียงปัจจัย B คือวัสดุปลูกเพียงปัจจัยเดียวที่มีอิทธิพลต่อน้ำหนักแห้งรวมของต้นคะแน (ตารางที่ 13) โดยปรากฏว่าต้นคะแนที่ปลูกในวัสดุปลูกปุ๋ยอินทรีย์กทม. : ทราชอัตราส่วน 1:1 มีน้ำหนักแห้งมากที่สุด และแตกต่างจากต้นคะแนที่ปลูกในวัสดุปลูกอัตราส่วน 1:4 และ 1:5 อย่างมีนัยสำคัญ แต่ไม่แตกต่างจากต้นคะแนที่ปลูกในวัสดุปลูกอัตราส่วน 1:2 และ 1:3 (ตารางที่ 14) ภาพที่ 10 แสดงผลเปรียบเทียบน้ำหนักแห้งรวมของคะแนที่ปลูกในแต่ละวิธีการเมื่ออายุ 52 วันหลังปลูก

จากการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางสถิติของน้ำหนักแห้งเฉพาะส่วนลำต้นคะแนพบว่า มีเพียงปัจจัย B หรืออัตราส่วนผสมวัสดุปลูกปุ๋ยอินทรีย์กทม. : ทราชในระดับต่าง ๆ เท่านั้นที่มีผลต่อน้ำหนักแห้งเฉพาะส่วนลำต้นนี้ (ตารางที่ 15) โดยต้นคะแนที่ปลูกในวัสดุปลูกปุ๋ยอินทรีย์ กทม. : ทราชอัตราส่วน 1:1 มีน้ำหนักแห้งมากที่สุด และแตกต่าง

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบความสูงลำต้นคะน้าที่อายุ 31 วันหลังการปลูก

อัตราส่วนวัสดุปลูก ปุ๋ยอินทรีย์กทม.:ทราย	ความสูงลำต้น (ซม.)		ค่าเฉลี่ย
	ไม่คลุมเชื้อ	คลุมเชื้อรา <i>Ch.cupreum</i>	
1:1	3.260	3.530	3.395
1:2	3.730	2.810	3.270
1:3	3.020	3.410	3.215
1:4	2.260	2.000	2.130
1:5	1.910	2.450	2.180
ค่าเฉลี่ย	2.836	2.840	

ตารางที่ 6 เปรียบเทียบความสูงลำต้นคะน้าที่อายุ 38 วันหลังการปลูก

อัตราส่วนวัสดุปลูก ปุ๋ยอินทรีย์กทม.:ทราย	ความสูงลำต้น (ซม.)		ค่าเฉลี่ย
	ไม่คลุมเชื้อ	คลุมเชื้อรา <i>Ch.cupreum</i>	
1:1	4.33	4.59	4.460 a
1:2	4.69	3.53	4.110 ab
1:3	3.74	4.12	3.930 bc
1:4	2.95	2.46	2.705 c
1:5	2.48	2.93	2.705 c
ค่าเฉลี่ย	3.638	3.526	

ตัวเลขในแนวตั้งที่ตามด้วยอักษรที่เหมือนกันไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ จากการวิเคราะห์แบบ
Least Significant Difference Test ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

ตารางที่ 7 เปรียบเทียบความสูงลำต้นคะน้าที่อายุ 45 วันหลังการปลูก

อัตราส่วนวัสดุปลูก ปุ๋ยอินทรีย์กทม.:ทราย	ความสูงลำต้น (ซม.)		ค่าเฉลี่ย
	ไม่คลุมเชื้อ	คลุมเชื้อรา <i>Ch.cupreum</i>	
1:1	5.760	5.670	5.715 a
1:2	5.660	4.690	5.175 a
1:3	4.590	4.880	4.735 a
1:4	3.700	2.970	3.335 b
1:5	2.950	3.570	3.260 b
ค่าเฉลี่ย	4.532	4.356	

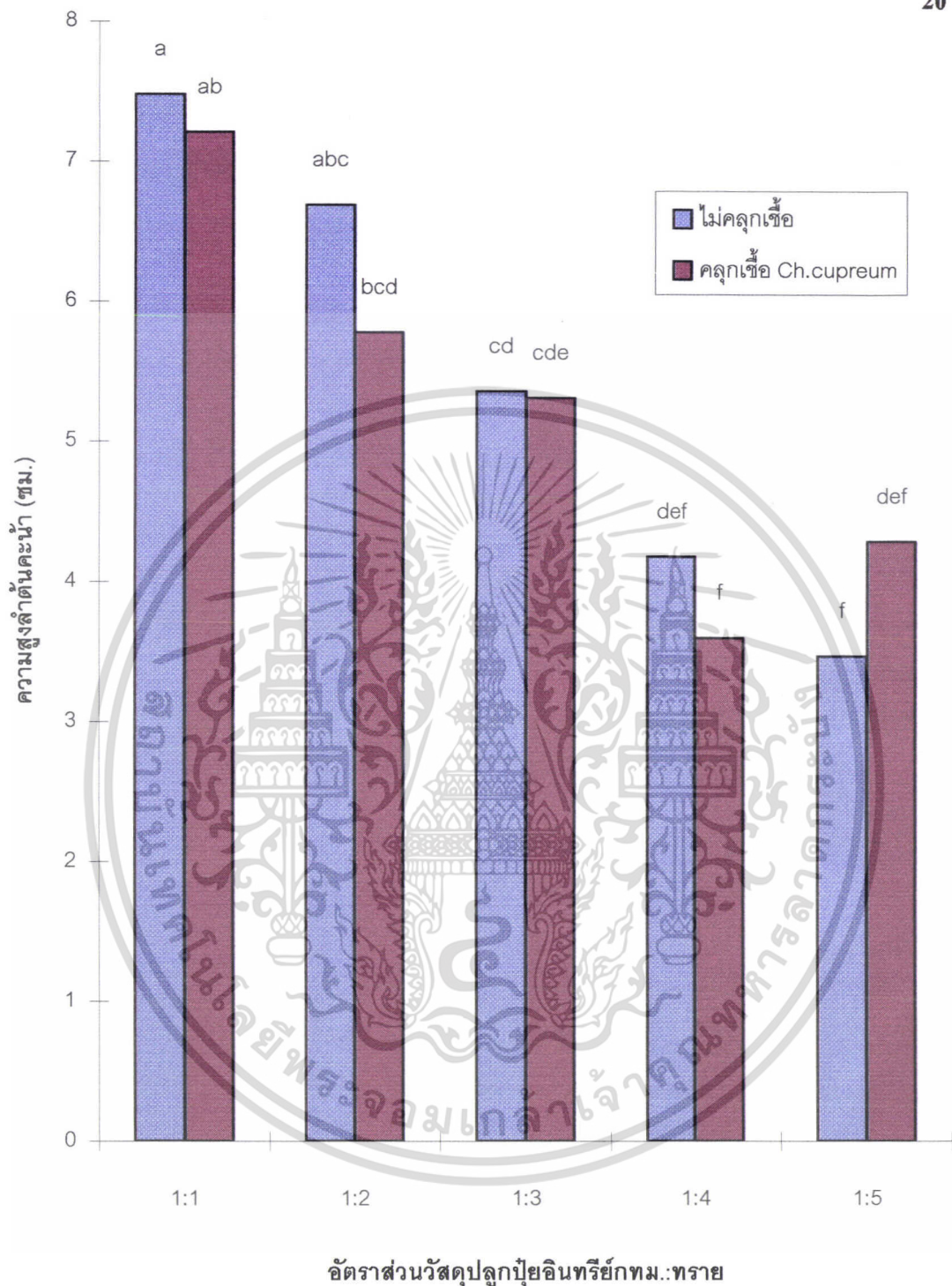
ตัวเลขในแนวตั้งที่ตามด้วยอักษรที่เหมือนกัน ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ จากการวิเคราะห์แบบ Least Significant Difference Test ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 %

ตารางที่ 8 เปรียบเทียบความสูงลำต้นคะน้าที่อายุ 52 วันหลังการปลูก

อัตราส่วนวัสดุปลูก ปุ๋ยอินทรีย์กทม.:ทราย	ความสูงลำต้น (ซม.)		ค่าเฉลี่ย
	ไม่คลุมเชื้อ	คลุมเชื้อรา <i>Ch.cupreum</i>	
1:1	7.480	7.210	7.345 a
1:2	6.690	5.780	6.235 ab
1:3	5.360	5.310	5.335 bc
1:4	4.180	3.600	3.890 c
1:5	3.470	4.290	3.880 c
ค่าเฉลี่ย	5.436	5.238	

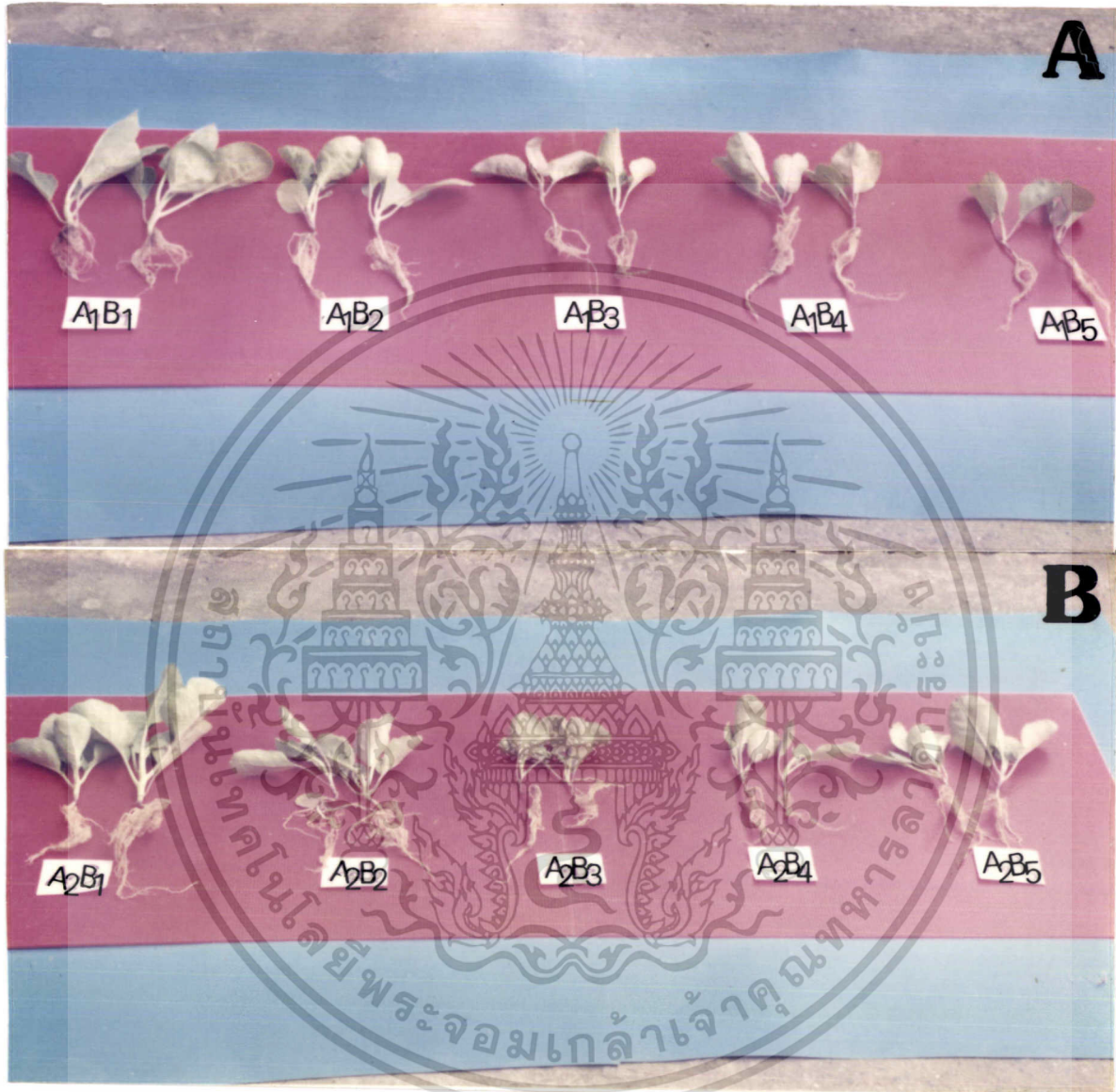
ตัวเลขในแนวตั้งที่ตามด้วยอักษรที่เหมือนกัน ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ จากการวิเคราะห์แบบ Least Significant Difference Test ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 6 เปรียบเทียบความสูงลำต้นคะน้าระยะเก็บเกี่ยวที่อายุ 52 วัน หลังการปลูก ตัวอักษรบนกราฟที่เหมือนกันไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ จากการวิเคราะห์แบบ Least Significant Difference Test ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 7 ต้นคะน้ำในระยะเก็บเกี่ยวที่อายุ 52 วัน

A = ต้นคะน้ำที่ปลูกในวัสดุไม่คลุกเชื้อในอัตราส่วนของวัสดุปลูก 5 ระดับ

B = คะน้ำที่ปลูกในวัสดุคลุกเชื้อ *Chaetomium cupreum* Ames. ในอัตราส่วนของวัสดุปลูก 5 ระดับ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ห้องสมุดคณะเทคโนโลยีการเกษตร
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ลาดกระบัง

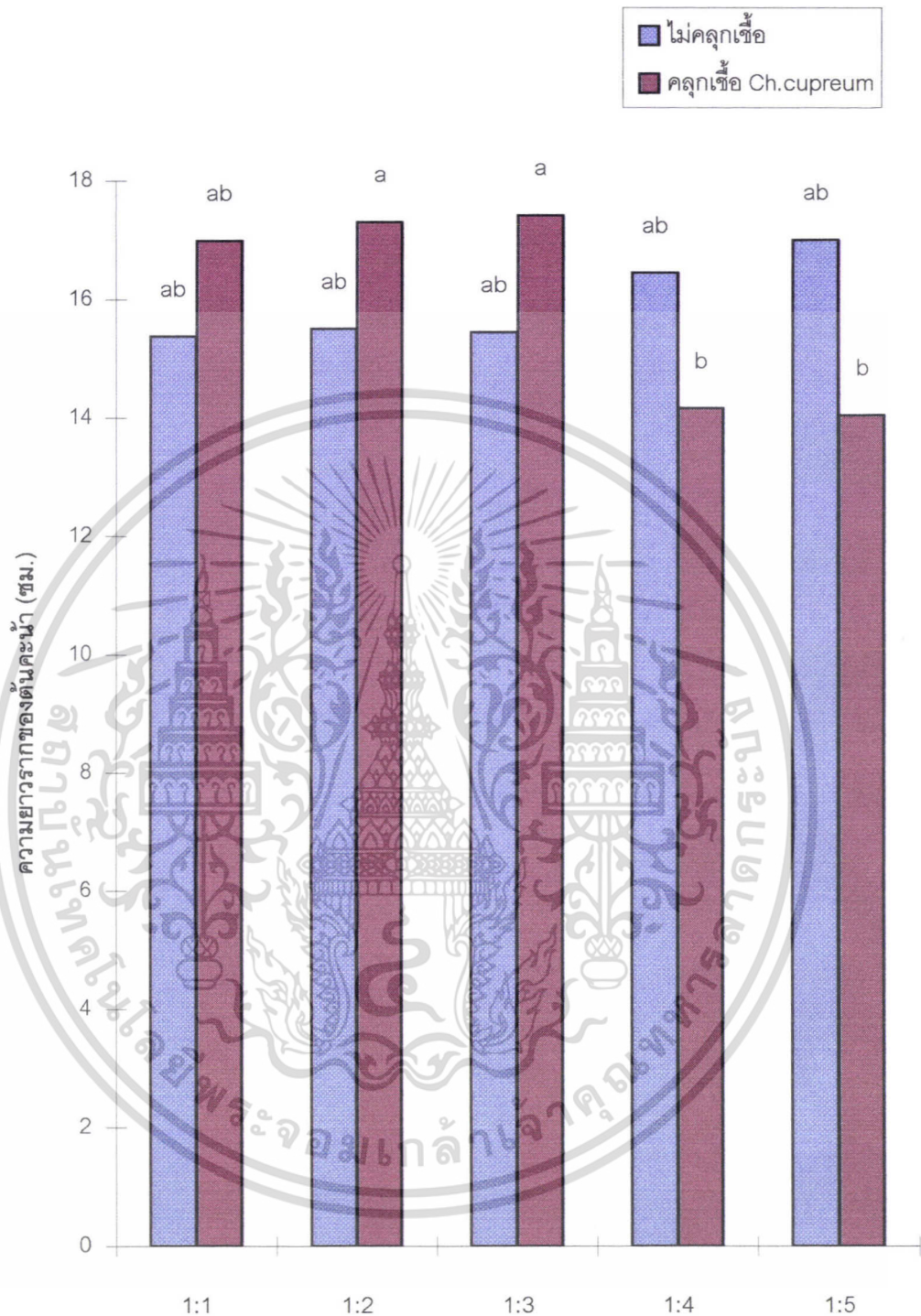
ตารางที่ 9 ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนของความยาวรากคะน้ำที่อายุ 52 วันหลังการปลูก

SOV	df	SS	MS	F-ratio	F 0.05	F 0.01
Total	39	250.2618				
Block	3	80.6678	26.8893	6.3683**	2.96	4.6
Treatment	9	55.5884	6.1765	1.4628 ^{ns}	2.25	3.14
A	1	0.0423	0.0423	0.0100 ^{ns}	4.21	7.68
B	4	9.8171	2.4543	0.5813 ^{ns}	2.73	4.11
AB	4	45.7290	11.4323	2.7075 ^{ns}	2.73	4.11
Ex.Error	27	114.0056	4.2224			
Grand mean	=	15.9495	NS	=	ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ	
CV	=	12.8855%	**	=	มีความแตกต่างกันทางสถิติที่ 0.01	

ตารางที่ 10 เปรียบเทียบความยาวรากคะน้ำที่อายุ 52 วันหลังการปลูก

อัตราส่วนวัสดุปลูก	ความยาวราก (ซม.)		ค่าเฉลี่ย
	ไม่คลุมเชื้อ	คลุมเชื้อรา <i>Ch.cupreum</i>	
ปุ๋ยอินทรีย์คอกหม.:ทราย			
1:1	15.3775	16.9900	16.1838
1:2	15.5050	17.3075	16.4063
1:3	15.4450	17.4125	16.4288
1:4	16.4450	14.1600	15.3025
1:5	17.0025	14.0400	15.5213
ค่าเฉลี่ย	15.9550	15.982	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อัตราส่วนวัสดุปลูกปุ๋ยอินทรีย์กบ:ทราย

ภาพที่ 8 เปรียบเทียบความยาวรากต้นคื่นฉားระยะเก็บเกี่ยวที่อายุ 52 วัน หลังการปลูก ตัวอักษรบนกราฟที่เหมือนกันไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ จากการวิเคราะห์แบบ Least Significant Difference Test ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 11 ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนของน้ำหนักสดรวมของต้นคะน้าที่อายุ 52 วันหลังการปลูก

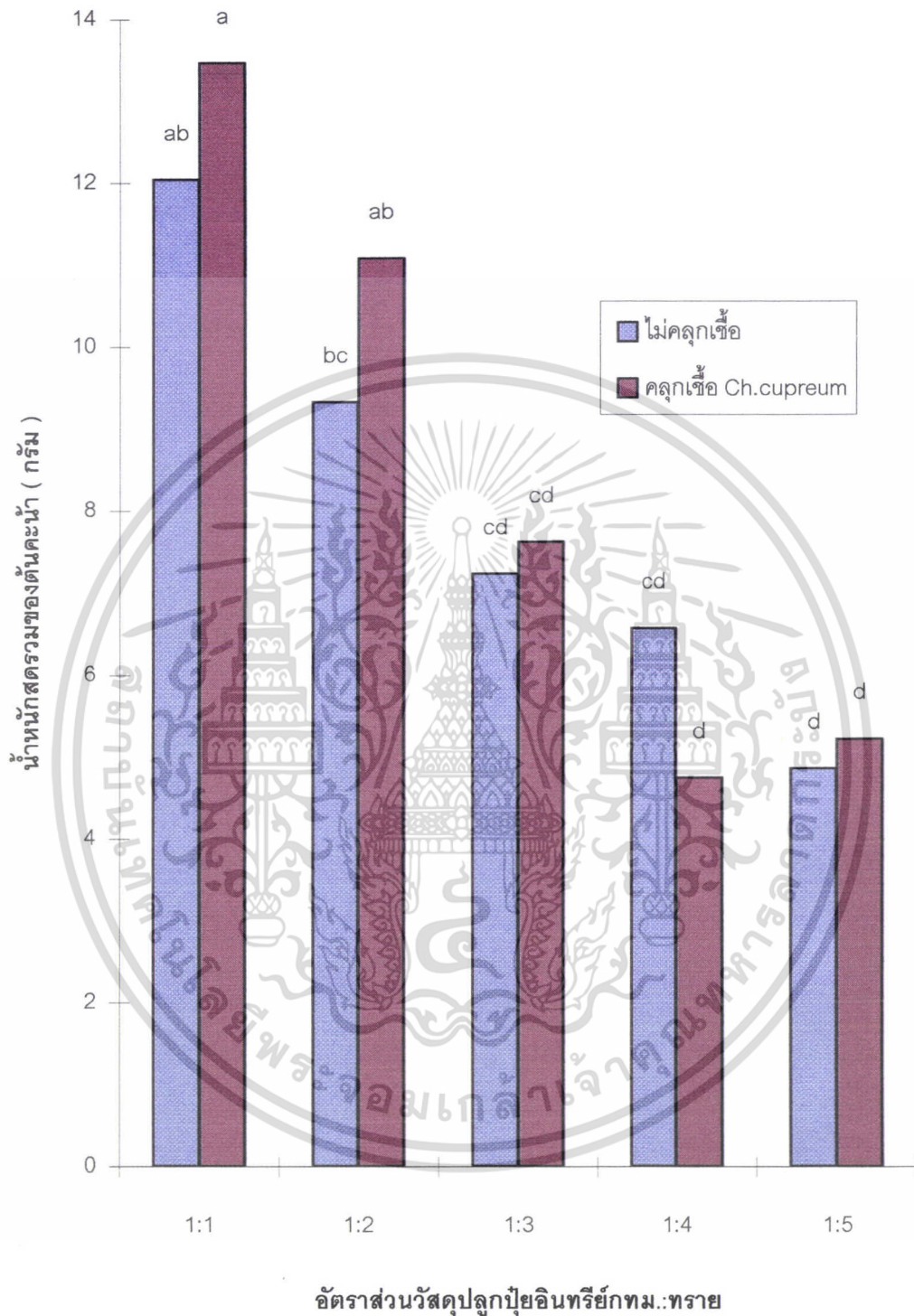
SOV	df	SS	MS	F-ratio	F 0.05	F 0.01
Total	39	527.465				
Block	3	40.7500	14.2500	2.8904 ^{ns}	2.96	4.6
Treatment	9	351.5933	39.0659	7.9240 ^{**}	2.25	3.14
A	1	1.7851	1.7851	0.3621 ^{ns}	4.21	7.68
B	4	334.1588	83.5397	16.9448 ^{**}	2.73	4.11
AB	4	15.6494	3.9124	0.7936 ^{ns}	2.73	4.11
Ex.Error	27	133.1127	4.9301			
Grand mean	=	8.2184	NS	=	ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ	
CV	=	27.0291%	**	=	มีความแตกต่างกันทางสถิติที่ 0.01	

ตารางที่ 12 เปรียบเทียบน้ำหนักสดรวมของต้นคะน้าที่อายุ 52 วันหลังการปลูก

อัตราส่วนวัสดุปลูก	น้ำหนักสด (กรัม.)		ค่าเฉลี่ย
	ไม่คลุกเชื้อ	คลุกเชื้อรา <i>Ch.cupreum</i>	
ปุ๋ยอินทรีย์กหม.:ทราย			
1:1	12.04	13.47	12.7550 a
1:2	9.33	11.08	10.2050 ab
1:3	7.23	7.62	7.4250 bc
1:4	6.57	4.75	5.6600 c
1:5	4.86	5.22	5.0400 c
ค่าเฉลี่ย	8.0060	8.4280	

ตัวเลขในแนวตั้งที่ตามด้วยอักษรที่เหมือนกันไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ จากการวิเคราะห์แบบ Least Significant Difference Test ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 9 เปรียบเทียบน้ำหนักสดต้นค่น้ำระยะเก็บเกี่ยวที่อายุ 52 วัน

หลังการปลูก ตัวอักษรบนกราฟที่เหมือนกันไม่มีความแตกต่าง

ต่างกันทางสถิติ จากการวิเคราะห์แบบ Least Significant

Difference Test ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 13 ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนของน้ำหนักแห้งรวมต้นคะน้ำที่อายุ 52 วัน หลังการปลูก

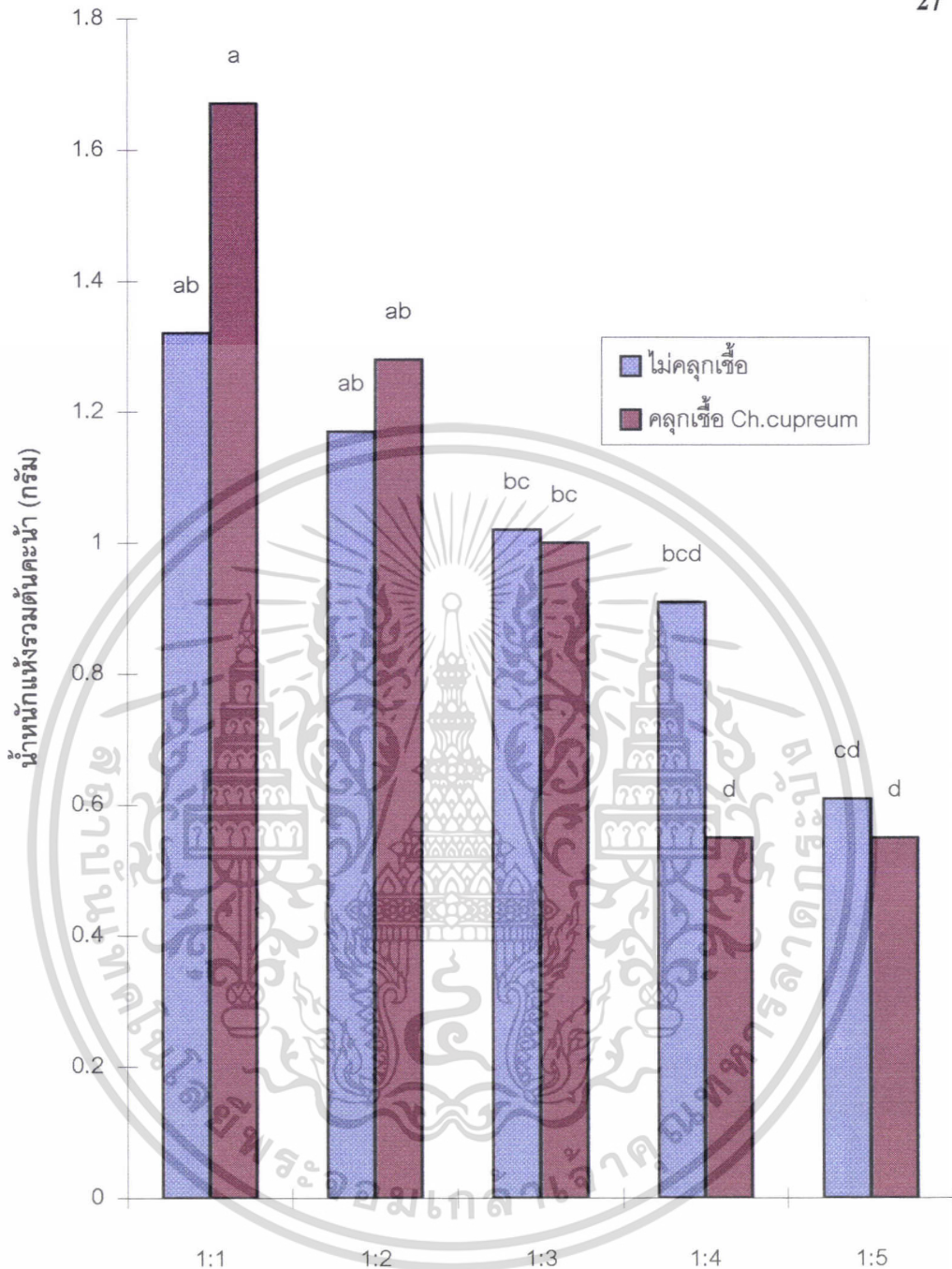
SOV	df	SS	MS	F-ratio	F 0.05	F 0.01
Total	39	7.9004				
Block	3	0.8325	0.2775	2.9839*	2.96	4.6
Treatment	9	4.5574	0.5064	5.4425**	2.25	3.14
A	1	0.0005	0.0005	0.0538 ^{ns}	4.21	7.68
B	4	4.0958	1.0240	11.0108**	2.73	4.11
AB	4	0.4611	0.1153	1.2398 ^{ns}	2.73	4.11
Ex.Error	27	2.5105	0.0930			
Grand mean	=	1.0013	NS	=	ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ	
CV	=	30.4563%	*	=	มีความแตกต่างกันทางสถิติที่ 0.05	
			**	=	มีความแตกต่างกันทางสถิติที่ 0.01	

ตารางที่ 14 เปรียบเทียบน้ำหนักแห้งรวมต้นคะน้ำที่อายุ 52 วันหลังการปลูก

อัตราส่วนวัสดุปลูก	น้ำหนักแห้งรวม (กรัม.)		ค่าเฉลี่ย
ปุ๋ยอินทรีย์กหม.:ทราย	ไม่คลุกเชื้อ	คลุกเชื้อรา <i>Ch.cupreum</i>	
1:1	1.32	1.67	1.495 a
1:2	1.17	1.28	1.225 ab
1:3	1.02	1.00	1.010 abc
1:4	0.91	0.55	0.730 bc
1:5	0.61	0.55	0.530 c
ค่าเฉลี่ย	5.03	5.05	

ตัวเลขในแนวตั้งที่ตามด้วยอักษรที่เหมือนกันไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ จากการวิเคราะห์แบบ Least Significant Difference Test ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อัตราส่วนวัสดุปลูกปุ๋ยอินทรีย์กบ:ทราย

ภาพที่ 10 เปรียบเทียบน้ำหนักแห้งรวมต้นคะน้าระยะเก็บเกี่ยวที่อายุ 52 วันหลังการปลูก ตัวอักษรบนกราฟที่เหมือนกันไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ จากการวิเคราะห์แบบ Least Significant Difference Test ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 15 ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนของน้ำหนักแห้งเฉพาะส่วนของลำต้น
คะน้ำที่อายุ 52 วันหลังการปลูก

SOV	df	SS	MS	F-ratio	F 0.05	F 0.01
Total	39	4.0432				
Block	3	0.1562	0.0521	0.9221 ^{ns}	2.96	4.6
Treatment	9	2.3620	0.2624	4.6442 ^{**}	2.25	3.14
A	1	0.0099	0.0099	0.1752 ^{ns}	4.21	7.68
B	4	1.9933	0.4493	8.8195 ^{**}	2.73	4.11
AB	4	0.3588	0.0897	1.5876 ^{ns}	2.73	4.11
Ex.Error	27	1.5250	0.0565			
Grand mean	=	0.7356	NS	=	ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ	
CV	=	32.3134%	**	=	มีความแตกต่างกันทางสถิติที่ 0.01	

ตารางที่ 16 เปรียบเทียบน้ำหนักแห้งเฉพาะส่วนของลำต้นคะน้ำที่อายุ 52 วันหลังการปลูก

อัตราส่วนวัสดุปลูก	น้ำหนักแห้งเฉพาะส่วนลำต้น (กรัม.)		ค่าเฉลี่ย
	ไม่คลุมเชื้อ	คลุมเชื้อรา <i>Ch.cupreum</i>	
ปุ๋ยอินทรีย์คอกหม.:ทราย			
1:1	0.8925	1.2050	1.0488 a
1:2	0.8525	0.9650	0.9088 ab
1:3	0.7350	0.7125	0.7238 abc
1:4	0.7000	0.4300	0.5650 bc
1:5	0.4200	0.4450	0.4325 c
ค่าเฉลี่ย	0.7200	0.7515	

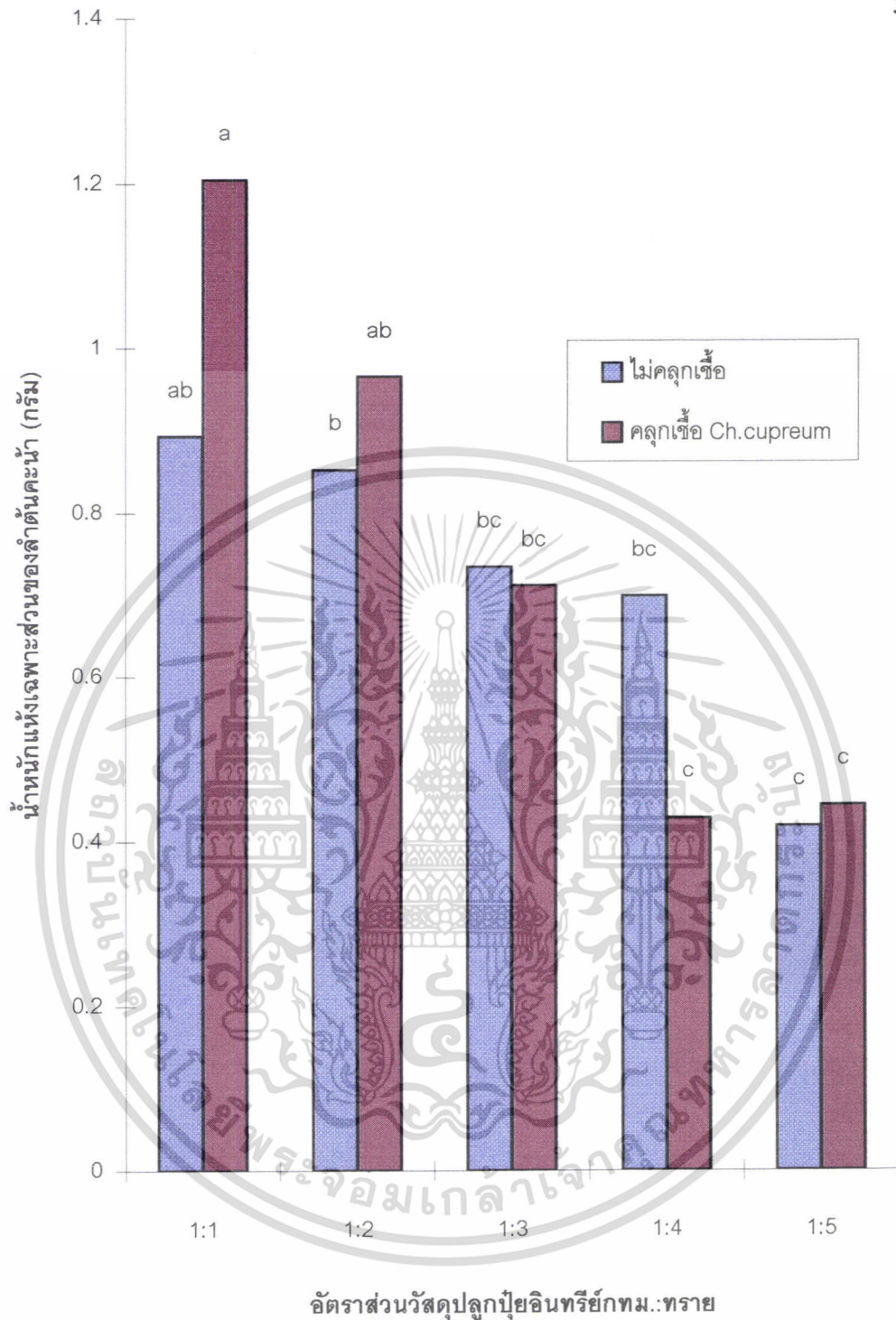
ตัวเลขในแนวตั้งที่ตามด้วยอักษรที่เหมือนกันไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ จากการวิเคราะห์แบบ

Least Significant Difference Test ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

ต่างจากต้นคะน้ำที่ปลูกในวัสดุปลูกอัตราส่วน 1:4 และ 1:5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ตารางที่ 16) แต่ไม่มีความแตกต่างจากต้นคะน้ำที่ปลูกในวัสดุปลูกในอัตราส่วน 1:2 และ 1:3 การคลุมเชื้อ *Ch.cupreum* ลงในวัสดุปลูก โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัสดุที่มีอัตราส่วน 1:1 และ 1:2 จะมีผลให้น้ำหนักแห้งเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด (ภาพที่ 11)

สำหรับน้ำหนักแห้งเฉพาะส่วนรากของต้นคะน้ำ จากการวิเคราะห์ทางสถิติ พบว่า อัตราส่วนของวัสดุปลูกเพียงปัจจัยเดียวที่มีผลต่อน้ำหนักแห้งของราก (ตารางที่ 17) โดย รากของต้นคะน้ำที่ปลูกในวัสดุปลูกอัตราส่วน 1:1 มีน้ำหนักแห้งมากที่สุด รองลงมาคือรากของคะน้ำที่ปลูกในวัสดุปลูกอัตราส่วน 1:2 1:3 1:4 และ 1:5 ตามลำดับ (ตารางที่ 18) ภาพที่ 12 แสดงผลเปรียบเทียบน้ำหนักแห้งเฉพาะส่วนรากของคะน้ำที่ปลูกในแต่ละวิธีการเมื่ออายุ 52 วันหลังปลูก

จากผลการทดลองในครั้งนี้พบว่า มีเพียงปัจจัย B คือวัสดุปลูกผสมระหว่าง ปุ๋ยอินทรีย์คอกหม. : ทรายเพียงปัจจัยเดียวที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของต้นคะน้ำที่ทำการทดลอง โดยวัสดุปลูกผสมปุ๋ยอินทรีย์คอกหม. : ทรายอัตราส่วน 1:1 มีผลทำการเจริญเติบโตและผลผลิตของคะน้ำดีที่สุด ทั้งทางด้านความสูงของลำต้น น้ำหนักสด น้ำหนักแห้งรวม น้ำหนักแห้งเฉพาะส่วนของลำต้น และน้ำหนักแห้งเฉพาะส่วนราก โดย ปัจจัย A คือการใช้เชื้อรา *Chaetomium cupreum* Ames. คลุมลงในวัสดุปลูก ไม่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของคะน้ำในการทดลองนี้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการเลือกใช้ชนิดของเชื้อรา สายพันธุ์ หรือปริมาณความเข้มข้นของเชื้อที่ใช้ในการทดลอง ยังไม่เหมาะสมต่อพืชที่นำมาทำการทดลองคือ คะน้ำ หรืออาจเกิดจากการใช้วัสดุปลูกที่ยังไม่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของเชื้อราที่ใช้ในการศึกษา รวมทั้งสภาพแวดล้อมในขณะที่ทำการทดลอง (Ousley *et al.* , 1994 a,b ; MacKenzie *et al.* , 1995) ซึ่งปัจจัยต่างๆเหล่านี้จะมีผลทำให้ประสิทธิภาพในการส่งเสริมการเจริญเติบโตของพืชโดยใช้เชื้อราลดต่ำลง จึงทำให้การเจริญเติบโตของพืชไม่ดีเท่าที่ควร สำหรับสภาพของวัสดุปลูกที่ใช้ในการทดลองนี้ มีค่าความเป็นกรด - ด่าง (pH) ดังแสดงในตารางภาคผนวกที่ 15

ภาพที่ 11 เปรียบเทียบน้ำหนักแห้งเฉพาะส่วนลำต้นค่น้ำระยะเก็บเกี่ยวที่อายุ 52 วันหลังการปลูก ตัวอักษรบนกราฟที่เหมือนกันไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ จากการวิเคราะห์แบบ Least Significant Difference Test ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 %

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

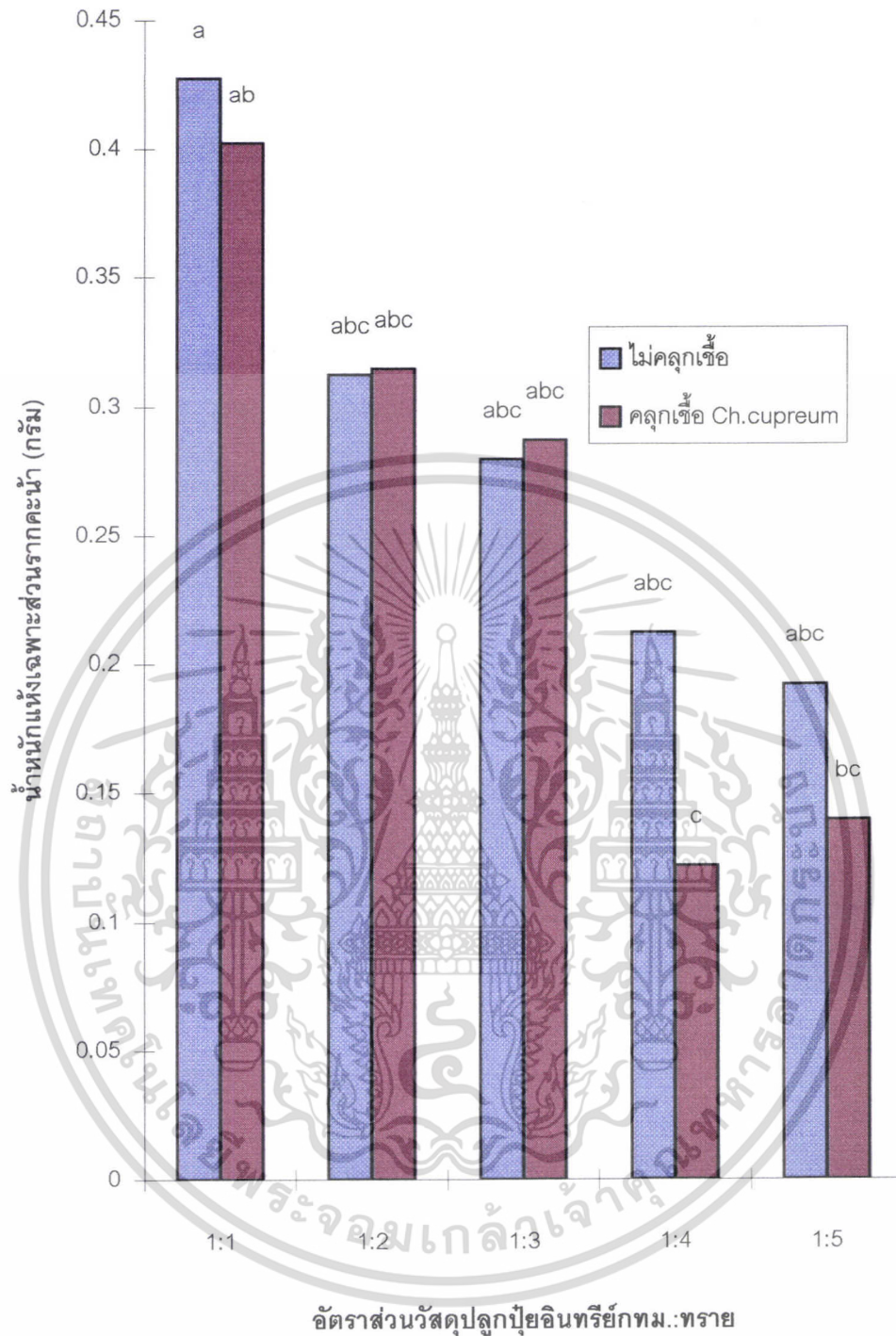
ตารางที่ 17 ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนของน้ำหนักแห้งเฉพาะส่วนของรากต้น
คะน้าที่อายุ 52 วันหลังการปลูก

SOV	df	SS	MS	F-ratio	F 0.05	F 0.01
Total	39	1.9046				
Block	3	0.2800	0.0933	2.6965 ^{ns}	2.96	4.6
Treatment	9	0.6398	0.0711	2.0549 ^{ns}	2.25	3.14
A	1	0.0034	0.0034	0.0983 ^{ns}	4.21	7.68
B	4	0.4842	0.1211	3.5000 [*]	2.73	4.11
AB	4	0.1522	0.0381	1.1092 ^{ns}	2.73	4.11
Ex.Error	27	0.9848	0.0346			
Grand mean	=	0.2943	NS	=	ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ	
CV	=	63.2045%	*	=	มีความแตกต่างกันทางสถิติที่ 0.05	

ตารางที่ 18 เปรียบเทียบของน้ำหนักแห้งเฉพาะส่วนของรากต้นคะน้าที่อายุ 52 วันหลัง
การปลูก

อัตราส่วนวัสดุปลูก	น้ำหนักแห้งเฉพาะส่วนราก (กรัม.)		ค่าเฉลี่ย
ปุ๋ยอินทรีย์คกหม.:ทราย	ไม่คลุกเชื้อ	คลุกเชื้อรา <i>Ch.cupreum</i>	
1:1	0.4275	0.4125	0.4150
1:2	0.3125	0.3150	0.3138
1:3	0.2800	0.2875	0.2838
1:4	0.2125	0.1225	0.1675
1:5	0.1925	0.1400	0.1663
ค่าเฉลี่ย	0.2850	0.2535	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 12 เปรียบเทียบน้ำหนักแห้งเฉพาะส่วนรากค่น้ำระยะเก็บเกี่ยว
ที่อายุ 52 วันหลังการปลูก ตัวอักษรบนกราฟที่เหมือนกัน
ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ จากการวิเคราะห์แบบ Least
Significant Difference Test ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สรุปผลการทดลอง

จากการศึกษาผลอิทธิพลของวัสดุปลูกร่วมกับร่วมกับการใช้เชื้อรา *Chaetomium cupreum* Ames. ต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของคะน้าโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์กทม.และทราย ในอัตราส่วน 1:1 1:2 1:3 1:4 และ 1:5 ปรากฏผลว่า อัตราส่วนผสมของวัสดุปลูกมีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของคะน้า ทั้งในด้านความสูงของลำต้น น้ำหนักสด และน้ำหนักแห้งรวม น้ำหนักแห้งเฉพาะส่วนลำต้น และส่วนราก โดยวัสดุปลูกในอัตราส่วน 1:1 จะให้ผลดีที่สุด ในขณะที่อัตราส่วน 1:4 และ 1:5 จะให้ผลน้อยที่สุด สำหรับการใช้เชื้อรา *Ch.cupreum* ไม่พบว่ามีส่วนต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของคะน้าในการทดลองครั้งนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารอ้างอิง

- กองบรรณาธิการฐานเกษตรกรรม. 2531 . อาชีพปลูกผัก . โรงพิมพ์เอเชีย . กรุงเทพมหานคร เกษม สร้อยทอง. 2532 . การใช้เชื้อรา *Chaetomium cupreum* ในการควบคุมโรคไหม้ของข้าวโดยชีววิธี. วารสารโรคพืช 9(1):28-33.
- เกษม สร้อยทอง. 2533 ก. การควบคุมโดยชีววิธีของโรคโคนเน่าข้าวโพดหวานที่เกิดจากเชื้อรา *Sclerotium rolfsii* ในสภาพไร่ . วารสารโรคพืช 9(3-4) : 47-53.
- เกษม สร้อยทอง. 2533 ข . การใช้รา *Chaetomium gracile* ในการควบคุมโรคเหี่ยวของมะเขือเทศที่เกิดจากเชื้อรา *Fusarium oxysporum* f.sp. *lycopersici*. วารสารวิจัยและส่งเสริมวิชาการเกษตร 8 (2):1-7.
- เกษม สร้อยทอง. 2534 ก. การควบคุมโรคเหี่ยวของมะเขือเทศที่เกิดจากเชื้อรา *Pseudomonas solanacearum* โดยชีววิธี. วารสารโรคพืช 11(3-4):73-74.
- เกษม สร้อยทอง. 2534 ข. การควบคุมโรคโคนเน่าของมะเขือเทศที่เกิดจากเชื้อรา *Sclerotium rolfsii* โดยชีววิธี. วารสารศูนย์บางพระ 28 (2):15-17.
- เกษม สร้อยทอง. 2535. การควบคุมโรคไหม้ของข้าวโดยการคลุมเมล็ดด้วยเชื้อที่เป็นจุลินทรีย์ต่อต้านโดยชีววิธี. วารสารสงขลานครินทร์ 4 (1):59-65.
- เกษม สร้อยทอง. 2536. การใช้รา *Chaetomium globosum* ควบคุมโรคใบจุดของข้าวโพดหวาน ที่เกิดจากเชื้อรา *Curvularia lunata* โดยชีววิธี. วารสารศูนย์บางพระ 30 (1):16-19.
- เกษม สร้อยทอง , ขวัญใจ กนกเมธากุล และ สมเดช กนกเมธากุล . 2539 . ติดต่อกันเป็นการส่วนตัว.
- เมืองทอง ทวนทวี และ สุธีรัตน์ ปัญญาโตนะ. 2532 . ผักบ้านเรา . ทั้งอ้วนชิน. กรุงเทพมหานคร.
- สมภพ จิตะวสันต์ . 2537 . หลักการผลิตผัก . สหมิตรออฟเซท. กรุงเทพมหานคร .
- อรษา แสงอุทัย . 2527 . พืชผัก . มหาวิทยาลัยรามคำแหง . กรุงเทพมหานคร .
- อุดม โกสยสุก . 2529 . การปลูกผักกินใบ . อักษรบัณฑิต . กรุงเทพมหานคร .
- Baker, R. , Y. Elad , and I. Chet. 1984. The controlled experiment in the scientific method with special emphasis on biological control. *Phytopathology*. 74: 1019.

- Chang , I. and T. Kommedahl . 1968. Biological control of seedling blight of corn by coating kernels with antagonistic microorganisms. *Phytopathology*. 58:1395-1401.
- Chang , Y-C. , Y-C. Chang , R. Baker , O. Kleifeld , and I. Chet . 1986 . Increased growth of plants in the presence of the biological control agent *Trichoderma harzianum* . Plant Disease . 70 : 145-148 .
- Harman, G.E. , I . Chet., and R.Baker. 1982. *Chaetomium globosum* effect on seed and seedling disease induced in radish and pea by *Pythium spp.* or *Rhizoctonia solani* .Ann. Rev. Plant Pathol . 60:478-480.
- Kommedahl, T. and I-Pin Chang Mex. 1975. Biocontrol of corn root infection in the field by seed treatment with antagonists. *Phytopathology* 65:296-300.
- Lifshitz ,R., M. T. Windham , and R. Baker . 1986 . Mechanism of biological control of preemergence damping - off of pea by seed treatment with *Trichoderma spp.* *Phytopathology* . 76 : 720 - 725 .
- MacKenzie , A.J. , T . W . Starman , and M. T. Windham .1995 .Enhanced root and shoot growth of chrysanthemum cuttings propagated with the fungus *Trichoderma harzianum* .*HortScience*. 30 (3) : 496 - 498 .
- Mihuta-Grimm , L. and R.C. Rowe. 1986 . *Trichoderma spp.* as biocontrol agents of *Rhizoctonia* damping-off of radish in organic soil and comparison of four delivery systems. *Phytopathology* . 76:306-312.
- Ousley , M. A. , J. M. Lynch , and J. M. Whipps . 1994 a. Potential of *Trichoderma spp.* as consistent plant growth stimulators . *Biol. Fertil. Soils* . 17 : 85 - 90 .
- Ousley , M. A. , J. M. Lynch , and J. M. Whipps . 1994 b. The effects of addition of *Trichoderma* inocula on flowering and shoot growth of bedding plants . *Sci. Hortic* . 59 : 147-155.
- Paulitz , T. , M.T. Windham , and R. Baker . 1986 . Effect of peat : vermiculite mixes containing *Trichoderma harzianum* on increased growth response of radish . *J. Amer.Soc. Hort. Sci.* 111 (5) : 810 - 814.
- Soytong , Kasem .1991. Speices of *Chaetomium* in Thailand soils. *Phytopathology of Thailand journal* . 11(3-4):86-94.

Von Arx , J.A. , J. Guarro , and M. J. Figueras . 1986 . The Ascomycetes genus *Chaetomium* . Nowa Hedwigia . 84 : 162 pp.

Tveit, M. and M.B. Moore. 1954 . Isolates of *Chaetomium* that protect oat from *Helminthosporium victoriae*. *Phytopathology* 44:686-689.

Windham , M. T. , Y. Elad , and R . Baker . 1986 . A mechanism for increased plant growth induced by *Trichoderma* spp. *Phytopathology*. 76 : 518-552.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก

ตารางภาคผนวกที่ 1 เปอร์เซ็นต์การงอกของต้นคะน้าเมื่ออายุ 52 วันหลังการปลูก

วิธีการ	เปอร์เซ็นต์การงอก				เฉลี่ย
	ซ้ำที่				
	1	2	3	4	
A1B1	31	30	38	33	33.00
A1B2	30	32	39	40	35.25
A1B3	45	40	34	34	38.25
A1B4	25	34	31	25	28.75
A1B5	30	35	40	43	37.00
A2B1	35	40	45	44	41.00
A2B2	32	34	40	43	37.25
A2B3	41	45	46	47	44.75
A2B4	38	31	44	35	37.00
A2B5	30	37	44	44	38.75

ตารางภาคผนวกที่ 2 ความสูงของลำต้นคะน้าเมื่ออายุ 31 วันหลังการปลูก

วิธีการ	ความสูง (ซม.)				เฉลี่ย
	ซ้ำที่				
	1	2	3	4	
A1B1	3.69	2.50	2.77	4.09	3.26
A1B2	4.06	3.29	2.36	5.20	3.73
A1B3	2.84	3.09	3.11	3.03	3.02
A1B4	3.07	1.84	1.80	2.31	2.26
A1B5	1.99	2.19	2.20	1.27	1.91
A2B1	3.93	2.21	2.30	5.69	3.53
A2B2	3.00	2.09	3.10	3.06	2.81
A2B3	4.31	3.19	3.21	2.96	3.41
A2B4	3.03	0.34	1.99	2.63	2.00
A2B5	0.81	3.14	3.49	2.36	2.45

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางภาคผนวกที่ 3 ความสูงของลำต้นคะน้ำเมื่ออายุ 38 วันหลังการปลูก

วิธีการ	ความสูง (ซม.)				เฉลี่ย
	ซ้ำที่				
	1	2	3	4	
A1B1	4.86	3.54	4.03	4.90	4.33
A1B2	4.87	4.33	3.63	5.94	4.69
A1B3	3.66	3.51	3.93	3.86	3.74
A1B4	3.67	2.56	2.53	3.03	2.95
A1B5	2.61	2.69	2.74	1.86	2.48
A2B1	4.57	3.74	3.17	6.86	4.59
A2B2	4.04	2.83	3.69	3.54	3.53
A2B3	5.03	4.09	3.90	3.46	4.12
A2B4	3.56	0.57	2.66	3.04	2.46
A2B5	1.34	3.53	3.91	2.93	2.93

ตารางภาคผนวกที่ 4 ความสูงของลำต้นคะน้ำเมื่ออายุ 45 วันหลังการปลูก

วิธีการ	ความสูง (ซม.)				เฉลี่ย
	ซ้ำที่				
	1	2	3	4	
A1B1	6.60	5.92	5.50	5.56	5.76
A1B2	6.03	5.40	4.76	6.46	5.66
A1B3	4.63	4.36	4.54	4.81	4.59
A1B4	4.49	3.16	3.23	3.90	3.70
A1B5	3.19	3.03	3.07	2.51	2.95
A2B1	5.50	4.61	4.44	8.13	5.67
A2B2	5.89	3.61	4.44	4.81	4.69
A2B3	5.82	5.14	4.56	4.01	4.88
A2B4	4.11	1.11	3.13	3.54	2.97
A2B5	1.87	3.94	4.43	4.04	3.57

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางภาคผนวกที่ 5 ความสูงของลำต้นคะน้าเมื่ออายุ 52 วันหลังการปลูก

วิธีการ	ความสูงของลำต้น (ซม.)				เฉลี่ย
	ซ้ำที่				
	1	2	3	4	
A1B1	8.09	7.00	8.00	6.84	7.48
A1B2	7.50	6.20	5.74	7.3	6.69
A1B3	5.56	5.29	5.07	5.53	5.36
A1B4	5.07	3.36	3.87	4.43	4.18
A1B5	3.57	3.61	3.77	2.93	3.47
A2B1	6.96	5.59	5.97	10.31	7.21
A2B2	7.40	4.53	5.13	6.06	5.78
A2B3	6.21	5.91	5.19	4.64	5.31
A2B4	4.77	1.84	3.61	4.17	3.6
A2B5	2.67	4.29	5.59	4.60	4.29

ตารางภาคผนวกที่ 6 เปรียบเทียบความสูงของต้นคะน้าในแต่ละช่วงของการทดลอง

วิธีการ	ความสูงในแต่ละช่วงของการทดลอง (ซม.)			
	31 วัน	38 วัน	45 วัน	52 วัน
A1B1	3.26 abc	4.33 a	5.76 a	7.84 a
A1B2	3.73 a	4.69 a	5.66 a	6.69 abc
A1B3	3.02 abc	3.74 ab	4.59 abc	5.36 cd
A1B4	2.26 bc	2.95 bc	3.70 bcd	4.18 de
A1B5	1.91 c	2.48 c	2.95 d	3.47 e
A2B1	3.53 ab	4.59 a	5.67 a	7.21 ab
A2B2	2.81 abc	3.53 abc	4.69 abc	5.78 bcd
A2B3	3.41 ab	4.12 ab	4.88 ab	5.31 cde
A2B4	2.00 c	2.46 c	2.97 d	3.60 e
A2B5	2.45 abc	2.93 bc	3.57 cd	4.29 de
LSD 0.05	1.3825	1.2258	1.2851	1.6470
LSD 0.01	1.8579	1.6473	1.7269	2.2133

ตัวเลขในแนวตั้งที่ตามด้วยอักษรเหมือนกันไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ จากการวิเคราะห์แบบ Least Significant Difference Test ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 %

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางภาคผนวกที่ 7 ความยาวรากต้นคะน้าเมื่ออายุ 52 วันหลังการปลูก

วิธีการ	ความยาวราก (ซม.)				เฉลี่ย
	ซ้ำที่				
	1	2	3	4	
A1B1	13.96	14.17	16.41	16.97	15.3775
A1B2	15.63	16.71	14.61	15.07	15.5050
A1B3	13.59	16.93	14.56	16.70	15.4450
A1B4	13.96	18.53	14.73	18.60	16.4450
A1B5	14.69	18.13	18.06	17.13	17.0025
A2B1	13.91	17.66	21.49	14.90	16.9900
A2B2	16.01	17.57	18.59	17.06	17.3075
A2B3	18.09	18.16	15.27	18.13	17.4125
A2B4	8.70	14.60	16.10	17.24	14.1600
A2B5	11.89	17.01	10.17	17.09	14.0400

ตารางภาคผนวกที่ 8 เปรียบเทียบแสดงความยาวรากเมื่อเก็บเกี่ยวที่อายุ 52 วันหลังการปลูก

วิธีการ	ความยาวราก (ซม.)
A1B1	15.3775 ab
A1B2	15.5050 ab
A1B3	15.4450 ab
A1B4	16.4450 ab
A1B5	17.0025 ab
A2B1	16.9900 ab
A2B2	17.3075 a
A2B3	17.4125 a
A2B4	14.1600 b
A2B5	14.0400 b
LSD 0.05	2.9961
LSD 0.01	4.0262

ตัวเลขในแนวตั้งที่ตามด้วยอักษรเหมือนกันไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ จากการวิเคราะห์แบบ Least Significant Difference Test ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 %

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางภาคผนวกที่ 9 น้ำหนักสดของต้นคะน้าเมื่ออายุ 52 วันหลังการปลูก

วิธีการ	น้ำหนักสด (กรัม)				เฉลี่ย
	ซ้ำที่				
	1	2	3	4	
A1B1	15.12	10.54	13.94	8.54	12.0400
A1B2	10.82	10.15	9.85	6.44	9.3300
A1B3	7.76	4.64	7.39	9.13	7.2300
A1B4	6.02	4.90	7.50	7.85	6.5700
A1B5	6.49	4.44	5.17	3.34	4.8600
A2B1	16.80	12.15	11.14	13.50	13.4700
A2B2	17.16	7.97	10.12	9.01	11.0800
A2B3	8.87	10.21	6.01	5.39	7.6200
A2B4	5.52	1.41	6.76	5.30	4.7500
A2B5	2.62	5.17	8.01	5.07	5.2200

ตารางภาคผนวกที่ 10 เปรียบเทียบน้ำหนักสดเมื่อเก็บเกี่ยวที่อายุ 52 วันหลังการปลูก

วิธีการ	น้ำหนักสด (กรัม)
A1B1	12.04 ab
A1B2	9.33 bc
A1B3	7.23 cd
A1B4	6.57 cd
A1B5	4.86 d
A2B1	13.47 a
A2B2	11.08 ab
A2B3	7.62 cd
A2B4	4.75 d
A2B5	5.22 d
LSD 0.05	3.2374
LSD 0.01	4.3506

ตัวเลขในแนวตั้งที่ตามด้วยอักษรเหมือนกัน ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ จากการวิเคราะห์แบบ Least Significant Difference Test ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 %

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางภาคผนวกที่ 11 น้ำหนักแห้งรวมต้นคะน้าเมื่ออายุ 52 วันหลังการปลูก

วิธีการ	น้ำหนักแห้งรวม (กรัม)				เฉลี่ย
	ซ้ำที่				
	1	2	3	4	
A1B1	1.43	1.24	1.56	1.04	1.3200
A1B2	1.52	1.14	1.14	0.87	1.1700
A1B3	1.22	0.56	1.09	1.19	1.0200
A1B4	1.09	0.61	0.91	1.04	0.9100
A1B5	0.92	0.56	0.60	0.37	0.6100
A2B1	2.03	1.51	1.20	1.69	1.6100
A2B2	2.14	0.82	1.15	1.01	1.2800
A2B3	1.30	1.35	0.73	0.62	1.0000
A2B4	0.64	0.12	0.81	0.64	0.5500
A2B5	0.14	0.90	0.60	0.55	0.5500

ตารางภาคผนวกที่ 12 น้ำหนักแห้งเฉพาะส่วนของลำต้นคะน้าเมื่ออายุ 52 หลังการปลูก

วิธีการ	น้ำหนักแห้งเฉพาะส่วนลำต้น (กรัม)				เฉลี่ย
	ซ้ำที่				
	1	2	3	4	
A1B1	0.52	1.08	1.18	0.79	0.8925
A1B2	1.03	0.83	0.89	0.66	0.8525
A1B3	0.88	0.36	2.83	0.87	0.7350
A1B4	0.86	0.47	0.65	0.82	0.7000
A1B5	0.54	0.39	0.45	0.30	0.4200
A2B1	1.37	1.17	0.94	1.34	1.2050
A2B2	1.50	0.61	0.95	0.80	0.9650
A2B3	0.92	0.89	0.57	0.47	0.7125
A2B4	0.48	0.10	0.64	0.50	0.4300
A2B5	0.21	0.76	0.39	0.42	0.4450

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางภาคผนวกที่ 13 น้ำหนักแห้งเฉพาะส่วนรากของต้นคะน้า เมื่ออายุ 52 วันหลังการปลูก

วิธีการ	น้ำหนักแห้งเฉพาะส่วนราก (กรัม)				เฉลี่ย
	ซ้ำที่				
	1	2	3	4	
A1B1	0.91	0.17	0.38	0.25	0.4275
A1B2	0.49	0.31	0.25	0.20	0.3125
A1B3	0.35	0.19	0.26	0.32	0.2800
A1B4	0.23	0.14	0.26	0.22	0.2125
A1B5	0.38	0.17	0.15	0.07	0.1925
A2B1	0.66	0.34	0.26	0.35	0.4025
A2B2	0.64	0.21	0.20	0.21	0.3150
A2B3	0.38	0.46	0.16	1.15	0.2875
A2B4	0.16	0.02	0.17	0.14	0.1225
A2B5	0.07	0.14	0.22	0.13	0.1400

ตารางภาคผนวกที่ 14 เปรียบเทียบน้ำหนักแห้งรวม น้ำหนักแห้งเฉพาะส่วนของลำต้น น้ำหนักเฉพาะส่วนรากของต้นคะน้าที่อายุ 52 วันหลังการปลูก

วิธีการ	น้ำหนักแห้ง (กรัม)		
	น้ำหนักรวม	น้ำหนักเฉพาะส่วนลำต้น	น้ำหนักเฉพาะส่วนราก
	A1B1	1.3200 ab	0.8925 ab
A1B2	1.1700 ab	0.8525 b	0.3125 abc
A1B3	1.0200 bc	0.7350 bc	0.2800 abc
A1B4	0.9100 bcd	0.7000 bc	0.2125 abc
A1B5	0.6100 cd	0.4200 c	0.1925 abc
A2B1	1.6700 a	1.2050 a	0.4025 ab
A2B2	1.2800 ab	0.9650 ab	0.3150 abc
A2B3	1.0000 bc	0.7125 bc	0.2875 abc
A2B4	0.5500 d	0.4300 c	0.1225 c
A2B5	0.5500 d	0.4450 c	0.1400 bc
LSD 0.05	0.4446	0.3466	0.2712
LSD 0.01	0.5975	0.4657	0.3645

ตัวเลขในแนวตั้งที่ตามด้วยอักษรเหมือนกัน ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ จากการวิเคราะห์แบบ Least Significant Difference Test ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 %

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางภาคผนวกที่ 15 ค่าเฉลี่ย pH ของวัสดุปลูกในแต่ละระยะของการทดลอง

วิธีการ	สัปดาห์ที่							
	1	2	3	4	5	6	7	8
A1B1	4.00	5.90	5.35	5.78	6.00	6.03	6.08	5.95
A1B2	4.50	5.93	4.55	5.13	5.55	6.20	5.4	5.43
A1B3	4.30	5.98	4.85	5.30	5.20	5.93	5.60	4.88
A1B4	4.55	5.78	4.60	5.33	5.60	6.30	5.98	5.55
A1B5	4.20	5.70	4.50	5.50	5.50	6.43	6.23	5.53
A2B1	3.80	5.83	5.50	5.58	5.75	6.35	5.68	6.20
A2B2	3.50	5.80	4.60	5.40	5.78	6.40	5.65	5.55
A2B3	3.95	5.90	4.78	5.15	5.30	6.35	5.95	5.13
A2B4	4.08	5.88	4.65	5.30	5.45	6.20	6.03	5.20
A2B5	4.40	5.75	4.45	5.23	5.25	6.53	6.60	5.60

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารสกัดสมุนไพร ชั้นเดอร์ - เอ (THUNDER - A) 2

เป็นสารธรรมชาติที่ใช้ป้องกันและกำจัดแมลงศัตรูธรรมชาติ ประโยชน์ใช้ป้องกัน และกำจัดเพลี้ยแป้ง เพลี้ยหอย เพลี้ยไฟ เพลี้ยอ่อน เพลี้ยจักจั่นสีเขียว เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล ไรแดง หนอนกินใบชนิดต่าง ๆ หนอนกินดอกทุเรียน

สารออกฤทธิ์

1. Azadirachtin
2. Salannin
3. Meliantriol
4. Citronellal
5. Geraniol

คุณสมบัติ

1. ยับยั้งการกิน (Anti - feedant)
2. ยับยั้งการลอกคราบ (Chitin inhibition)
3. สารไล่แมลงศัตรูพืช (Repellant)

วิธีการใช้

ชั้นเดอร์ - เอ ใช้ได้กับพืชสวน เช่น ทุเรียน เงาะ มะม่วง ฯลฯ พืชไร่ พืช ผัก สวนผลไม้ ไม้ดอก และไม้ประดับ โดยใช้ชั้นเดอร์ - เอ 30-40 ซีซีผสมน้ำ 20 ลิตร (ชั้นเดอร์ - เอ 3-4 ช้อนแกง ผสมน้ำ 1 ปีป) ฉีดพ่นทุก 7-10 วัน

คุณสมบัติของชั้นเดอร์ - เอ

1. ไม่ทำลายแมลงที่เป็นประโยชน์ พวกตัวห้ำและตัวเบียน เว้นแมงมุม ผีเสื้อ แมลงปอ ต่อ แตน
2. ไม่เป็นอันตรายต่อนกและปลา
3. ไม่ทำลายสภาพนิเวศน์วิทยา
4. ปลอดภัยต่อเกษตรกรผู้ใช้และผู้บริโภค

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้